Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ 15 сентябрь 1973 йил, шанба ◆ № 218 (15.692). ◆ Баҳоси 2 тийин.

Улмасхон Аҳмадалиева бу йил мавсумда 16 тонна «оқ олтин» териб беришга аҳд қилган. Ленин районидаги «Социализм» колхозида бундай чевар теримчилар кўп. Кўп минг килограммчи чевар теримчилар ўзаро мусобақалашиб, кунига эа хирмонига 180.200 килограммдан пахта тўкмоқдалар. Суратда: У. Аҳмадалиева.

Т. Ҳасанов фотоси.

ХИРМОН БАРАКАСИ

Районимиз пахтакорлари бу йил ҳар қачонгидан мўл ҳосил етиштирдилар. Улар мавжуд 9900 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 41,5 центнер хирмон кўтаришга, ялпи ҳосилни 42 минг тоннага етказишга қатъий бел боғлаганлар.

Шу кунларда пахтазорларда ҳаёт қайнаяпти. Йиғим терим қизғин паллага кирди. Сентябрь ойининг биринчи ўн кунлигида область партия комитети ва меҳнаткашлар депутатлари область Совети ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғини олишга мушарраф бўлган районимиз азаматлари пахта тайёрлаш суръатини кундан-кунга жадаллаштирмоқдалар. Ҳозир кунлик ўсиш 2-2,5 процентга етди.

Илғор хўжаликларда терим техникаси ва ишчи кучларидан самарали фойдаланиш туфайли суръат кескин кўтарилди. Меҳнат Қизил Байроқ орденли Нариманов номли, Димитров номли, Жданов номли ва Ленин номли колхозлар социалистик мусобақада олдинда боришяпти. Нариманов номли колхоздан Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Зариф Қурбонов, Киров номли колхоздан Маҳмуд Омонов, «Коммуна» колхозидан Самандар Иброҳимов ўртоқлар бошлиқ 60 центнерчи бригадалар маррага яқинлашиб қолдилар.

Машина терими — суръатни тезлатишнинг ҳал этувчи омили. Республикамиз механизаторларининг чақириғига жавобан 54 механик-ҳайдовчи мавсумда 300-350 тоннадан, қолган механик-ҳайдовчилар 200-250 тонна ўртасида пахта териш мажбуриятини олдилар. Улар дастлабки кунларданоқ хирмонга барака киритмоқдалар. «Коммуна» колхозидан Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган механизатор Ҳалима Ҳошимова, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати Гуласал Полвонова, Жданов номли колхоздан Бобо Абдураҳимов, Ражаб Худойқулов, «Победа» колхозидан Зариф Қурбонбоев каби дала гвардиячилари агрегатларнинг юксак унум билан ишлашига эришаётирлар.

Эътироф қилиш керакки, машина терими катор хўжаликларда ҳали ҳам кенг қизитиб юборилмаган. Бунинг сабаби шуки, дефолиация айрим жойларда кеч ўтказилди. Эндиликда эса каттагина майдонларда ғўза барги тўктирилиб, техникани ёппасига ишга солиш даври келди. Ҳозир 212 терим машинасини тўла ишга солиш ва унумли ишлатиш йўли билан пахта тайёрлаш суръатини янада ошириш мумкин. Биз асосий эътиборни ана шу вазифага қаратмоқдамиз.

Теримчиларнинг иш унумини ошириш — суръатни тезлатишнинг муҳим резервларидан биридир. Бизда беш минг теримчи кўп минг килограммчилик ҳаракатига қўшилди. Улар кунлик кўрсаткични ўртача 100 килограммга етказдилар. 7 минг теримчининг кунлик иш унумини ҳозирги 70 килограммдан 90-100 килограммга етказиш учун тўла имконият мавжуд. Чунки, пахта чаман бўлиб очилган.

Колхоз правлениелари ва партия ташкилотлари механизаторларни ва теримчиларни моддий ва маънавий рағбатлантиришга катта эътибор бермоқдалар. Колхозлар, бригадалар ўртасида кўчма Қизил байроқлар, илғор механик-ҳайдовчилар, теримчилар учун вимпел ва пул мукофотлари таъсис этилган. Мусобақа ҳар ўн кунда якунланади. Дала шийпонлари пахтакорларнинг иккинчи уйи бўлиб қолди. Иссиқ овқат ташкил этилган. Болалар боғча-яслилари иши намунали йўлга қўйилган.

Бошланғич партия ташкилотлари оммавий-сиёсий ишнинг таъсир кучини пахта тайёрлаш суръатини кун сайин оширишга қаратмоқдалар. Пахтанинг юқори сифатли бўлиши ва нобудгарчиликка йўл қўймасликка халқ назоратчилари, комсомоллар ва пионерлар кенг жалб қилинди. Бу соҳадаги ибратли тажрибалар оммалаштирилмоқда.

Районимиз пахтакорлари сентябрь ойида йиллик планнинг 54 проценти миқдорида «оқ олтин» топшириш, давлатга пахта сотиш планини 10 октябрга бажариш ва кўчма Қизил байроқ билан маррага етиб бориш учун курашмоқдалар.

М. ВОИСОВ,
Боғот район партия комитетининг биринчи секретари.

А. Н. КОСИГИН ГФР МИНИСТРИНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Москвага келган ГФР озиқ-овқат, қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги министри Й. Эртлни 14 сентябрда Кремлда қабул қилди.

Дўстона вазиятда ўтган суҳбат чоғида Совет Иттифоқи билан Германия Федератив Республикасини иқтисодий ривожлантиришга, ҳар икки мамлакат ўртасида иқтисодий муносабатларни кенгайтиришга оид айрим масалалар ва ҳар икки томонни қизиқтирувчи бошқа масалалар муҳокама қилинди.

Суҳбатда СССР қишлоқ хўжалик министри Д. С. Полянский ва ГФРнинг Совет Иттифоқидаги элчиси У. Зам иштирок этдилар.

ЛЕНИН МУКОФОТИ ВА СССР ДАВЛАТ МУКОФОТИ КОМИТЕТЛАРИДАН

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги фан ва техника соҳасидаги Ленин мукофоти ва СССР давлат мукофоти комитети ҳамда СССР Министрлар Совети ҳузуридаги адабиёт, санъат ва архитектура соҳасидаги Ленин мукофоти ва СССР давлат мукофоти комитети 1974 йилги Ленин мукофотларига тақдим этиладиган асарларни қабул қилиш шу йил 16 октябрда тугашини маълум қилади.

1974 йилги СССР давлат мукофотларига тақдим этиладиган асарларни қабул қилиш шу йил 15 декабргача давом эттирилади.

ОРЕСТЕС ГИОЛЬДИ ЎЗБЕКИСТОНГА КЕЛДИ

Аргентина Компартияси Марказий Комитети Ижроия Комитетининг аъзоси, Марказий Комитет секретари Орестес Гиольди 14 сентябрда Тошкентга келди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов ва бошқа раҳбар партия ходимлари Тошкент аэропортида уни кутиб олдилар.

Орестес Гиольди ва унинг ҳамроҳлари КПСС Марказий Комитетининг таклифига биноан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турибдилар. Улар бир неча кун давомида республика ҳаёти билан танишадилар, Самарқандда бўладилар. (ЎзТАГ).

4.750.000 тонна

ПАХТА ШТАБИ

ТЕЛЕФОНЛАР: 337343 • 337604

МАШИНАЛАРДАН УНУМЛИ ФОЙДАЛАНАЙЛИК

КУНИГА 5 ПРОЦЕНТДАН

Колхозимиз ўтган йили қарийб 44 центнерлик маррани эгаллаган эди. Бу йил ундан ҳам юксак маррани кўзлаяпмиз. Ҳосилдорликни гектар бошига 50 центнерга кўтарамиз! Бу, пландагидан 20 центнер кўп. Деҳқонларимиз йил бошиданоқ астойдил меҳнат қилиб, қийинчиликларни мардона енгди, 1122 гектар майдонда мажбуриятни қоплайдиган даражада мўл ҳосил тўпладик. Пахта теримиға бултургидан бир ҳафта олдин тушдик. Бултур йиллик планни 35 иш кунида бажарган эдик. Бу йил планни 23 иш кунида тўлдиришга аҳд қилдик. Йиғим-теримга пухта тайёргарлик билан киришдик. Меҳнатга яроқли ҳамма колхозчи теримга сафарбар этилди. Айни кунларда 1150-1200 теримчи пахтазорда жавлон уряпти. Ҳар бир теримчи кунига ўртача 100-110 килограммдан пахта термоқда.

Колхозимиз бўйича ҳар куни тайёрлов пунктларига 130-140 тонна ва ундан ҳам ошириб пахта топшириляпти. Бу йиллик планнинг 4,4-5 процентини ташкил этади. Ҳозиргача давлатга 2 минг тоннадан зиёд уруғлик пахта сотдик. Бу соҳадаги планни бугун бажарамиз. Тағин 100 тонна уруғлик тайёрлашга сўз бердик. Бугунгача пахта тайёрлаш планининг 62 процентини бажардик. Пахта тайёрлашда колхозимиз областда биринчи ўринда боряпти. Тағин 1267 тонна пахта топширамиз. 23 сентябрда пахта планини бажарганимиз ҳақида рапорт бериш ниятидамиз. Бунинг учун ҳамма имкониятлар бор. Пахта бодроқдек очилиб кетди. Маррага яқинлашиб қолган бўлсак ҳам ҳали биринчи терим давом этяпти. Ҳосил кўп.

Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти теримчилар ўртасида социалистик мусобақани кучайтириш тадбирларини ишлаб чиқдилар. Бу яхши самара бермоқда. 18 бригададан иккитаси пахта тайёрлаш планини бажарди. Мадқарим Қосимов бошлиқ бригада азаматлари 51 гектар адир ернинг ҳар гектаридан 32 центнердан хирмон кўтарди. Ҳозир 60 центнерлик маррани эгаллаш учун курашяпти. Олимхон Бакиров бригадаси ҳам маррага етди. Бу бригада 60,5 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олди. Улар ҳам 60 центнерчилар ҳаракатига қўшилган. А. Муқимов, А. Раҳмонов, У. Алижонов, Қ. Қўлдошев, Ж. Сафаров бошлиқ юқори ҳосилли бригадалар эрта-индин ғалаба рапортига имзо чекадилар.

Теримчилар ўртасида авж олган мусобақа яхши натижа беряпти. Сентябрнинг биринчи ўн кунлигида 3 тоннадан ошириб пахта терган теримчига биттадан қўй мукофоти ажратилган эди. 20 теримчи шу мукофотни олишга муяссар бўлди. Т. Иминова, Т. Комилова, М. Мамадалиева, Қ. Жумабоева каби теримчилар бугунгача ўз этакларидан 6-6,5 тоннадан пахта тўкишди. Колхоз бўйича 34 теримчи мавсумда 10-15 тоннадан пахта теришга бел боғлаб астойдил ишлаяпти.

Далада ишлаётганлар учун яхши моддий-маиший шароит яратиб берганмиз. Ҳамма дала шийпонлари кўнгилдагидек жиҳозланган. Иссиқ овқат ташкил этилган. Барча бригадаларда кўчма боғча ва яслилар ишлаб турибди. 23 сентябргача ҳар куни йиллик планнинг 5 проценти миқдорида пахта тайёрлашга ҳаракат қиляпмиз. План тўлгандан кейин ҳам суръатни бўшаштирмаймиз. Юксак мажбуриятни 20 октябргача бажарамиз. Сўзимиз қатъий.

Мадаминжон СОЛИЕВ,
Андижон область, Ленин районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси.

ПЛАН—20 СЕНТЯБРГА

Пахтакорларимиз ёз бўйи далаларда баракали меҳнат қилдилар. Барча майдонларда мўл ҳосил етиштиришга эришилди. Колхозда пахта терими уюшқоқлик билан бошлаб юборилди. Колхоз партия комитети ва правлениеси ҳосилни тез ва соз саранжомлаб олиш юзасидан конкрет тадбирлар белгилаб чиқди. Кўп минг килограммчи чевар теримчилар, механик-ҳайдовчилар ўз зиммаларига оширилган катта мажбуриятлар олдилар.

Ҳозир хўжаликнинг барча бригадаларида пахта териш ва қабул пунктига жўнатиш график асосида олиб бориляпти. Колхоз бўйича 1300 киши теримда актив қатнашмоқда.

Машина терими учун ажратилган 700 гектар майдонда ғўза барги сунъий тўктирилди. Шундай қилиб пахтаси чаман бўлиб очилган майдонларда машина терими бошлаб юборилди. Терим агрегатларини икки сменада ишлатиш билан машиналарнинг туриб қолишига йўл қўймаслик чоралари кўрилди. Терим машиналарига техника хизмати кўрсатиш кўчма устахонаси ишлаб турибди. Устахона зарур эҳтиёт қисмлар, пайвандлаш ускуналари билан жиҳозланган. Терим машиналари уч группага бўлиб ишлатиляпти. Ёқилғи ва мойлаш материаллари терим агрегатлари ишлатилаётган участкаларга етказиб берилмоқда.

Мавжуд 14 агрегатнинг ҳар бири билан кунига 3-4 тоннадан пахта териб олиняпти. Эрта-индин машиналар суръати тағин ҳам оширилади. Ҳар бир терим агрегати билан ўртача 10 тоннадан пахта териб олиш мўлжалланяпти. Механизаторларимиз «ХТ-1-2» маркали терим агрегати билан мавсумда 200 тоннадан, «Ўзбекистон» маркали тўрт қаторли машинада эса 300 тоннадан пахта териб бериш мажбуриятини олганлар. Мавсумда 350-400 тонна пахта териб бериш мажбуриятини олиб ишлаётган Б. Узоқов, А. Муҳаммадиев, Б. Бўриев, А. Тошев, И. Раҳмонов, Т. Сафаров, Р. Раҳмонов каби механик-ҳайдовчилар ҳар куни бункерлардан 8-10 тоннадан ошириб пахта тўкаяптилар ва пахта хирмонининг юксалишига катта ҳисса қўшаяптилар.

М. Бойматова, З. Жабборова, О. Мирзаёрова, О. Норова, Ў. Мухсимова, Қ. Узоқова каби илғор теримчиларнинг ҳар бири кунига 180-200 килограммдан пахта териб тўкаяптилар. Ҳозир колхоз бўйича ҳар куни қабул пунктига 6, 6,5 процент миқдорида пахта териб жўнатиляпти. Эрта-индин ҳар куни йиллик планнинг 7 проценти ва ундан ҳам ошириб пахта тайёрлашга эришамиз. Биз мавсум бошида йиллик планни 22 сентябрга бажаришни мўлжаллаб қўйган эдик. Лекин, суръатнинг яхши бориши, об-ҳавонинг бу йил анча қулай келишидан фойдаланиб пахтакорларимиз йиллик планни илгари белгиланганидан икки кун олдин — 20 сентябрда бажаришга аҳд қилдилар. Ҳозир хўжаликда барча ҳаракат йиғим-теримни тезлатишга қаратилмоқда. Далада меҳнаткашларга ҳар томонлама ғамхўрлик кўрсатилмоқда. Мавжуд ўн икки бригаданинг ҳаммасида теримчилар, механизаторлар, транспорт ходимлари учун барча шарт-шароитлар яратиб берилмоқда. Дала шийпонларида доимий иссиқ овқат ва иссиқ нон тайёрланмоқда. Социалистик мусобақа ҳар беш кунда якунланиб бориляпти. Илғор бригадаларга 100 сўм пул, бир қўй, илғор механизаторлар 25 сўм пул ва қимматбаҳо саноат моллари билан тақдирланмоқда. Пахтакорларимиз зиммаларига олган мажбуриятни 10 октябргача бажариш, 1050 гектар ернинг ҳар гектаридан 40 центнердан — жами 4000 тонна «оқ олтин» йиғиштиришга аҳд қилиб ғайрат билан ишлаяптилар. Колхознинг У. Саодатов, Р. Ҳасанов, Н. Жабборов, Э. Эгамбердиев, С. Ҳайдаров, Д. Абдураҳимова каби илғор пахтакорлар раҳбарлик қилаётган бригадаларнинг деҳқонлари ҳар гектар ердан 45-50 центнердан ҳосил кўтаришни мўлжаллаганлар.

Колхозчилар, транспорт, механик-ҳайдовчиларнинг меҳнати конвейер усулида ташкил этилган. Теримчилар терган пахта бевосита даланинг ўзида тортиб олиняпти. Бункерларнинг пахтаси тўғридан-тўғри тележкаларга юкланиб, қабул пунктларига жўнатилмоқда. Пахтакорларимизнинг пешона тери эвазига етиштирилган ҳосилни қисқа вақтда йиғиштириб, олиб, 20 сентябрга қадар зафар маррасини эгаллаймиз!

Момохол УЗОҚОВА,
Янгибоғ районидаги Энгельс номли колхоз раиси.

ЖИЗЗАХДА БИРИНЧИ

ЖИЗЗАХ, («Совет Ўзбекистони»нинг штатсиз мухбиридан телефон орқали). Ленин орденли машъал «Москва» колхозининг Пардабой Зиёдов бошлиқ бригадаси коллективи 80 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 26 центнердан ҳосил кўтариб, беш иш кунида маррага етди. П. Ҳамроқулов, Р. Махмудов, И. Исроилов каби механизаторларнинг ҳар бири 50-55 тоннадан пахта териб беришди. Бригада коллективи 50 центнерлик социалистик мажбурият ҳисобига пахта топширмоқда.

«Москва» колхозининг пахтакорлари бу йил она-Ватанга 15 минг тонна «оқ олтин» етказиб бериш учун курашмоқдалар.

Н. ҚАРШИБОЕВ.

4.750 минг тонна учун

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 1973 йил 14 сентябрга бўлган МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — бир кунда, учинчи стун — мавсум бошидан, шу жумладан машина терими: тўртинчи стун — бир кунда, бешинчи стун — мавсум бошидан.

Қашқадарё	2,60	26,20	1,79	5,71
Андижон	2,02	17,46	1,04	2,32
Сурхондарё	1,60	16,32	1,29	6,26
Бухоро	1,28	13,60	0,78	2,15
Фарғона	1,39	12,65	0,27	0,48
Наманган	1,30	9,46	0,56	1,34
Хоразм	0,97	5,95	0,01	0,02
ҚҚ АССР	0,72	4,57	—	—
Сирдарё	0,66	2,57	0,55	1,05
Тошкент	0,37	1,70	0,01	0,01
Самарқанд	0,58	1,49	0,03	0,06
Республика бўйича:	1,22	10,05	0,53	1,57

Шу жумладан ингичка толали пахта:

Сурхондарё	1,14	17,36
Қашқадарё	1,66	17,22
Бухоро	0,35	1,65
Республика бўйича:	1,19	15,69

Республика областларида дефолиациянинг бориши тўғрисида шу йил 14 сентябрга бўлган МАЪЛУМОТ

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — дефолиация қилинган майдон (гектар ҳисобида), учинчи стун — бажарилиш проценти.

Сирдарё	262780	136,2*
Тошкент	147134	113,2*
Андижон	114625	99,7
Қашқадарё	61671	88,1
Сурхондарё	69752	69,8
Бухоро	71998	69,2
Наманган	66254	63,1
Хоразм *	40101	57,3
Фарғона	63047	54,4
ҚҚ АССР	50864	46,2
Самарқанд	47869	40,2
Республика бўйича:	996095	80,9

*) қайта ўтказилган дефолиация билан.

ЧИЛИ ХАЛҚИ БИЛАН БИРДАММИЗ

ВЦСПС БАЁНОТИ

Чилининг ўнг ҳарбий кучлари ташқи реакция билан келишиб тўнтариш қилганлиги тўғрисидаги хабар Совет Иттифоқи ишчилар синфида, барча меҳнаткашларида чуқур ғазаб ва қаҳрли норозилик туғдирди. Чили халқининг Халқ бирлиги ҳукумати раҳбарлигида эришган социал ғалабаларини, эркинлиги ва мустақиллигини ҳарбий хунта ур-йиқит қилиб тугатишга интилмоқда. Реакцион юқори ҳарбий табақа «Конституцияга ва Чили миллатига содиқмиз» деган мунофиқона гаплар билан ҳамда имтиёзларидан маҳрум қилиб қўйилган миллий олигархия билан ва уни қувватлаётган империализм ҳамда халқаро монополияларнинг кучлари билан биргаликда ҳаракат қилиб, ўз халқига, унинг эркинлигига хиёнат қилди.

Чили реакцияси томонидан меҳнаткашлар оммасига, уларнинг касаба союзларига, бошқа демократик ташкилотларига қарши қилинаётган йиртқичларча террор ва репрессиялар мақталган «буржуа демократияси» сохта бир нарса эканлигини ошкора ва батамом фош қилмоқда. Чили халқи энг яхши фарзандларининг қони тўкилаётган ҳозирги пайтда ўша «эркинлик ҳимоячилари» қаёқда қолди? Бунга фақат битта жавоб бўлиши мумкин. Улар «эркинлик» ва «демократия» тўғрисида гап сотиб, бу билан меҳнаткашлар оммасини шафқатсиз эксплуатация қилиш ҳуқуқинигина ҳимоя қилмоқдалар. Монополиялар ва уларнинг маддоҳлари бу имкониятдан маҳрум бўлиб қолишлари биланоқ халққа қарши энг қабиҳ жиноятлар қилаверадилар. Чилида ҳам шундай бўлди. Исёнчилар энг қабиҳ жиноят қилишдан — халқ қонуний равишда сайлаб қўйган, ўзининг бутун ҳаётини Чили революциясининг иши учун бағишлаган Чили президенти Сальвадор Альендени қабиҳларча ўлдиришдан қайтмадилар. Сальвадор Альенденинг ва Чилидаги бошқа ватанпарварларнинг қони, чили халқи тортаётган азоб-уқубатлар қора реакцияни ювиб бўлмайдиган доғ билан копламоқда. СССР меҳнаткашлари Сальвадор Альенденинг порлоқ хотирасини ўз қалбларида абадий сақлайдилар.

Бутуниттифоқ Касаба Союзлари Марказий Совети Чилидаги ҳарбий хунта томонидан конституция зиддига қилинаётган террор ҳаракатларига ва репрессияларга қарши Совет Иттифоқининг 100 миллион нафар ишчи ва хизматчилари — касаба союзларининг аъзолари номидан қаҳр-ғазаб билан кескин норозилик билдиради ва Чили меҳнаткашларининг Бирлашган касаба союз маркази, бутун Чили халқи олиб бораётган адолатли кураш билан ўзининг жанговар синфий бирдам эканлигини изҳор этади. Биз репрессияларни дарҳол тўхтатишни, қонунчиликни, чинакам демократик эркинликларни ва касаба союз ҳуқуқларини қайта тиклашни қатъий талаб қиламиз.

Совет меҳнаткашлари Бернардо Охиггинс, Луис Эмилио Рекабаррен ва Сальвадор Альенде рўёбга чиқариш учун курашиб келган олижаноб идеалларга Чилининг шонли ишчилар синфи, бутун меҳнаткаш халқи ўзларининг содиқ эканликларини таъкидлайдилар, ўзларининг социал-иқтисодий ғалабаларини, демократияни, чинакам миллий мустақилликни қаттиқ туриб сақлаб қоладилар, деб ишонч билдирдилар.

Чилидаги биродарлар, биз сизлар билан биргамиз! Чили халқининг ҳаққоний иши енгиб чиқади!

Бутуниттифоқ касаба союзлари марказий совети.

МЕҲНАТКАШЛАР ҒАЗАБИ

Чилида рўй берган ҳарбий тўнтариш тўғрисидаги ташвишли хабарлар Ўзбекистон меҳнаткашларини ғоят ғазаблантирди. Улар кўп киши қатнашган митингларда ҳарбий хунтани ва унинг жиноятларини кескин қораламоқдалар. Тошкентдаги биринчи пойафзал фабрикаси коллективининг бўлиб ўтган митингида коммунист мастер Валентина Алексеева дарғазаб бўлиб нутқ сўзлади.

— Биз ишчилар, — деди у, — Чилида рўй бераётган воқеаларни зўр диққат билан кузатиб бордик. Ҳукуматга қарши унсурлар мамлакатнинг прогрессив йўлдан ривожланишини орқага қайтаришга, мамлакатда сунъий равишда қийинчиликлар туғдиришга, унинг иқтисодий тараққиётига халақит беришга бор кучлари билан ҳаракат қилдилар. Реакциячилар бутун жаҳон кўз олдида президент Сальвадор Альенде бошчилик қилаётган қонуний ҳукуматга қарши чиқдилар. С. Альенде меҳнаткашларнинг манфаатларини фидокорлик билан ҳимоя қилди. Биз ҳарбий хунтанинг нодонлик билан қилган ҳаракатларидан ғазабланиб, Чили халқи реакция кучларига муносиб зарба беришга ўзида етарли куч топа олишига ишонамиз.

Механиклар бригадири Н. Мельников, фабрика комсомол комитетининг секретари Г. Брехер ҳам митингда сўзга чиқиб, ишчилар коллективи номидан Чили меҳнаткашларига қардошларча бирдамлик изҳор этдилар.

Тошкент пойафзалчилари якдиллик билан қабул қилинган резолюцияда реакциячиларнинг жиноятларини ғазаб билан қоралаб, Чили халқини ўз демократик ҳуқуқлари учун олиб бораётган ҳаққоний курашини астойдил қўллаб-қувватлаётганликларини билдирдилар.

* * *

Тошкентдаги электрон техникаси заводининг ишчи ва хизматчилари Чилида реакцион ҳарбийлар ҳокимиятни зўравонлик билан ўз қўлларига олганликларига қарши норозилик митингига «Ҳарбий хунта Чилидан йўқолсин!», «Чили халқи сиз билан биргамиз!» деган сўзлар ёзилган транспарантларни кўтариб келишди.

— Чилилик исъёнчилар, — деди созловчи слесарь Ф. Г. Симоненко митингда, — ҳокимиятни зўравонлик билан қўлга олиш, халқ сайлаб қўйган қонуний ҳукуматни ағдариб ташлаш режаларини аллақачонқ тузиб қўйган эдилар. Жиноятчилар қилган тўнтариш ҳар бир софдил кишининг қаҳр-ғазабини қўзғатмоқда. Корхонамиз ишчилари Чили халқининг ҳаққоний кураш йўлидаги иродасини жиноятчиларнинг жазо чоралари бука олмаслигига аминдирлар. Биз Чилидаги ҳарбий тўнтариш хусусида КПСС Марказий Комитетининг баёнотини тўла-тўкис қувватлаймиз.

Митингда заводнинг катта инженер-конструктори В. А. Треумов, завод директори В. Г. Мушкарев сўзга чиқиб, бутун ишчилар коллективи номидан Чили халқи тақдири учун ғоят ташвишланганликларини изҳор этдилар. Чили халқи билан қардошларча бирдам эканликларини айтдилар.

Митинг қатнашчилари қабул қилган резолюцияда Чили меҳнаткашларининг реакцияга қарши курашида уларни бутун чоралар билан қўллаб-қувватлажакларини билдирдилар.

(ЎзТАГ).

Янгийўл консерва заводининг смена техниги М. Ибрагимова кунлик топшириқларни ҳамиша ошириб бажаради. Олмаота озиқ-овқат институтида сиртдан ўқиётган ёш ишчи ҳал қилувчи йил топшириқларини декабрь ойига қадар бажаришга аҳд қилган. Суратда: Н. Ибрагимова.

А. Тўраев фотоси.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

ЙИҒИЛИШДАН СЎНГ

Шўрчи район партия комитети КПСС XXIV съезди ва партия Марказий Комитети Пленумлари қарорларини изчил амалга ошира бориб, бошланғич партия ташкилотларининг сиёсий ва ташкилотчилик қобилиятини ҳамда партия йиғилишларининг ролини янада оширишга алоҳида диққат-эътибор билан қарамоқда. Бунда айниқса район партия комитети пленумида «КПСС Марказий Комитетининг «Ярославль шаҳар партия ташкилотида партия йиғилишларини ўтказиш практикаси тўғрисида»ги қарори ҳамда район партия ташкилотининг вазифалари тўғрисида»ги масаланинг муҳокама қилингани ва тегишли тадбирлар белгилангани катта роль ўйнади.

Район партия ташкилоти партия йиғилишларининг таъсирчанлигини, коммунистларни тарбиялаш ва камол топтиришдаги ролини тинмай ошира бориш соҳасида кўпгина ибратли ишлар қилмоқда. Бюро мажлисларида бошланғич партия ташкилотларининг партия йиғилишларини ўтказиш, коммунистлар авангардлигини ошириш юзасидан ҳисоботлари мунтазам эшитиб бориляпти.

Кейинги йилларда район партия ташкилотлари сон жиҳатидан ўсиб, ташкилий жиҳатдан мустаҳкамланди. Ҳозир районимизда 104 та бошланғич партия ташкилоти бўлиб, уларнинг сафига 2800 дан кўпроқ коммунист уюшган. Партия аъзолари тўққизинчи беш йиллик планларини муддатидан илгари муваффақиятли бажариш борасида меҳнаткашлар оммасига етакчилик қилаётирлар.

Районимизда қишлоқ хўжалиги тобора ривожланиб бормоқда. Беш йилликнинг дастлабки икки йилида 144,5 минг тонна ёки планда белгиланганидан 4544 тонна кўп «оқ олтин» етказиб бердик. Бироқ пахтачиликни комплекс механизациялаш, чорвачилик маҳсулотлари таннархини арзонлаштириш кўнгилдагидек бўлмади. Бу масала район партия комитети аъзолари ва мутахассислар томонидан батафсил ўрганилди.

Район партия активи йиғилишида «Қишлоқ хўжалигида техника тараққиёти ва илғор тажрибаларни жорий этиш соҳасида район партия ташкилотининг вазифалари» деган масала кенг муҳокама қилиниб, пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини комплекс механизациялаштириш юзасидан конкрет тадбирлар белгиланди.

Пахта йиғим-теримига пухта тайёргарлик билан киришдик. Қисқа вақт ичида йиғим-теримни муваффақиятли ўтказиш, тайёрлов пунктларига фақат юқори сифатли «оқ олтин» етказиб бериш, план ҳамда олинган социалистик мажбуриятни муваффақиятли уддалаш юзасидан конкрет тадбирлар ишлаб чиқилди. Районимиз пахтакорлари бу йил она-Ватанга 85 минг тонна «оқ олтин» етказиб бериш, ялпи ҳосилнинг 70 процентини машиналар билан териб олишга қарор қилганлар.

Партия ташкилотлари жамоат чорвачилигини рентабелли тармоққа айлантириш, чорва моллари бош сонини кўпайтириш ва унинг маҳсулдорлигини ошириш вазифалари билан жиддий шуғулланмоқда. Чорвачилик учун мустаҳкам ем-хашак базаси яратишга алоҳида эътибор бериляпти. Чорвачилик фермалари мутахассис кадрлар билан мустаҳкамланди.

Бундан бир неча йил аввал «Ленинобод» колхозида жамоат чорвачилиги қолоқ ҳисобланарди. Колхоз коммунистлари партия йиғилишида чорва моллари зотини яхшилаш, чорвадорларни моддий рағбатлантириш, ем-хашак базасини мустаҳкамлаш, янги чорва бинолари қуриш, фермалардаги ишларни механизациялаштириш, мутахассис кадрларнинг масъулиятини ошириш соҳасида жиддий камчиликлар борлигини рўй-рост очиб ташлаб, нуқсонларни тугатиш юзасидан ўз фикр ва мулоҳазаларини билдирган эдилар. Колхоз партия ташкилоти қолоқлик сабабларини чуқур ўрганди, коммунистларнинг таклиф ва мулоҳазаларини умумлаштириб, тегишли қарор қабул қилди, чорвачиликни ривожлантириш тадбирларини белгилади. Сут-товар фермасининг мудири Ш. Бобомуродов ўрнига олий маълумотли мутахассис Н. Жумаев тавсия этилди. Бошқа фермалар ҳам ташкилотчи ва ишбилармон кадрлар билан мустаҳкамланди. Натижада колхоз чорвачилигида силжиш бўлди. Хўжаликда шу йилнинг ўтган саккиз ойи мобайнида ўтган йилнинг шу давридагига қараганда 35 центнер гўшт, 132 центнер сут, 5,5 минг дона тухум кўп тайёрланди.

А. Жумаев секретарь бўлган «Комсомол 30 йиллиги» совхози партия комитети коммунистларнинг йиғилишларини юқори савияда, партия аъзоларининг актив иштирокида ўтказишга, қабул қилинган қарорларнинг ижросини таъминлашга алоҳида аҳамият бермоқда. Бу ерда партия йиғилишида муҳокама қилинадиган ҳар бир масалани тайёрлашда партком аъзолари, мутахассислар, оддий коммунистлар актив иштирок этаётирлар. Пахтачиликни ва жамоат чорвачилигини ривожлантириш, меҳнаткашлар ўртасида оммавий-сиёсий ва тарбиявий-ташкилий ишларни кучайтириш масалалари партия йиғилишида атрофлича муҳокама қилиниб, ютуқларни мустаҳкамлаш, камчиликларни тугатиш чоралари кўрилаётир.

Совхоз партия комитети КПСС XXIV съезди ва партия Марказий Комитети май Пленуми (1972 йил) қарорлари асосида партия ҳужжатларини алмаштиришга киришишдан олдин ҳар бир коммунист билан алоҳида, якка тартибда суҳбатлар ўтказди. Коммунистларнинг ишлаб чиқаришдаги авангардлик роли ҳамда топширилган иш учун масъулиятини оширишга кўпроқ эътибор берилди. Совхоз коммунистлари районда биринчи бўлиб янги нусхадаги партия билетлари олишга сазовор бўлдилар.

Жданов номли колхоз — экономикаси ва маданияти ривожланган хўжалик эди. Бироқ кейинги йилларда колхозда пахта ҳосилдорлиги пасайиб, жамоат чорвачилиги қолоқ бўлиб қолди. Бундай аҳвол район партия комитети ва колхоз коммунистларини жиддий ташвишга солди. Колхоз раҳбарлигига ишнинг кўзини биладиган мутахассислар юборилди. Бошланғич ва цех партия ташкилотлари йиғилиш қарорлари асосида коммунистларнинг диққат-эътиборини пахтачиликни ва чорвачиликни комплекс ривожлантиришга қаратдилар. Хўжаликда вилтга чидамли ингичка толали ва «Тошкент» навли пахта етиштиришга алоҳида аҳамият берилди. Гербицидлардан, минерал ўғитлардан, техника воситаларидан оқилона фойдаланиладиган бўлди. Шу тариқа колхозда пахта ҳосилдорлиги ва чорва маҳсулдорлиги аста-секин оша бошлади. Колхозчиларнинг даромади кўпайди, хўжалик экономикаси мустаҳкамланди. Масалан, 1969 йилда колхоз бўйича 3 миллион 492 минг сўм даромад олинган бўлса, ўтган йили бу рақам 5 миллион 557 минг сўмга етди.

Район партия комитети цех партия ташкилотларининг жанговарлигини оширишга, уларнинг кишилар билан ишлаш фаолиятини янада яхшилашга ҳамиша эътибор бериб келмоқда. Бошланғич партия ташкилоти секретарларининг семинарлари ўтказилиб, партия йиғилишларининг таъсирчанлигини ошириш тадбирлари белгиланмоқда.

Шу кунларда барча цех партия ташкилотларида ҳисобот-сайловлар бўлиб ўтяпти. Саноат корхоналари, қурилиш ташкилотлари, колхоз ва совхоз партия ташкилотлари йиғилишларга пухта тайёргарлик билан келмоқдалар. Жанубий Сурхон сув омбори қурилиш-монтаж бошқармасида партия ҳисобот-сайлов йиғилишлари танқид ва ўз-ўзини танқид руҳида, коммунистларнинг актив иштирокида ўтди. Бунга партия комитетининг ҳисобот-сайлов йиғилишларини юқори савияда ўтказиш мақсадида ҳамма нарсани олдиндан режалаб, пухта тайёргарлик кўргани натижасида эришилмоқда.

Район коммунистлари тўққизинчи беш йилликнинг учинчи йилида эришилган муваффақиятларни янада мустаҳкамлаб, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун ўзларининг бутун куч-ғайратларини сафарбар этадилар.

Э. РУСТАМОВ,
Шўрчи район партия комитетининг биринчи секретари.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

ЧИЛИДАГИ АҲВОЛ

НЬЮ-ЙОРК, 13 сентябрь. (ТАСС). Информация агентликларининг Чилидан хабар беришларига кўра, бу ерда 11 сентябрда қонуний ҳукуматни ағдариб, мамлакатда ҳокимиятни ўз қўлига олган ҳарбий хунта кучларига қуролли қаршилик кўрсатиш давом этмоқда. Кеча кун бўйи олинган маълумотларга кўра, ҳарбий хунта қаршилик кўрсатаётган халқ фронти ҳукумати тарафдорларига «турган жойида отиб ташлаймиз» деб дўқ қилган. Бугун олинган янги маълумотлар пойтахтда ва мамлакатнинг бошқа бир қанча шаҳарларида тўқнашувлар шиддатли ва катта эканлигидан далолат беради. Сантьягонинг ишчилар яшайдиган чеккаларида ва университет районида айниқса қаттиқ жанглар бошланиб кетган. Бу ерларда исёнчилар танк ва артиллерияни ишга солишган.

Дастлабки маълумотларга кўра, ҳарбий исён натижасида 1000 дан ортиқ киши ҳалок бўлган.

Ҳарбий хунта расмий ахборот эълон қилди. Бу ахборотга кўра, ўлдирилган президент Сальвадор Альенде шошилинч равишда махфий дафн этилган. Ахборотда «ўз-ўзини ўлдириш» тўғрисида бирон оғиз ҳам гап йўқ (ҳолбуки исён бошланган дастлабки соатларда шу гап тарқатилганди). Ахборотда президент саройи ҳужум қилиб олингач, Альенденинг жасади топилганлиги айтилади, холос. Ҳарбий маъмурлар президентнинг рафиқаси Ортенсия Бусси де Альенде ҳам ҳалок бўлганлигини хабар қилишди. Хунтанинг гапига кўра, президент қароргоҳи ҳаводан бомбардимон қилинаётган чоғда президентнинг рафиқаси ҳам ҳалок бўлган эмиш.

Хунта шошилинч равишда Чили янги ҳукуматини тузди. Бу ҳукумат қарийб бутунлай ҳарбийлардан иборат. Ҳукуматга генерал Пиночет бошчилик қилмоқда. Контр-адмирал Диас ташқи ишлар министри қилиб, вице-адмирал Браво мудофаа министри қилиб, генерал Асеведо экономика министри қилиб тайинланган.

Хунта раҳбарлари «Кубадан ташқари» барча мамлакатлар билан дипломатия муносабатларини сақлаш ниятида эканликларини айтишди.

НЬЮ-ЙОРК, 14 сентябрь. (ТАСС). Информация агентликларининг Чилидан хабар беришича, Сантьяго марказида президент саройи «Ла-монеда» ёнида кеча яна қаттиқ отишмалар бўлди.

Мамлакатнинг жанубида, жумладан, Консепсьон шаҳри районида С. Альенде ҳукуматининг собиқ ички ишлар министри, қуруқликдаги қўшинларнинг собиқ бош қўмондони генерал Карлос Пратс раҳбарлигида қуролли қаршилик кўрсатиш ҳаракати ташкил этилганлиги хабар қилинади.

Анто-Фагаст, Осорно ва Консепсьон шаҳарларида маҳаллий гарнизонлар ишчиларни қўллаб-қувватламоқда.

Ҳарбий хунта халқ бирлиги тарафдорларини қамоққа олишни давом эттирмоқда. Пойтахт университетининг педагогика факультетидагина юздан кўпроқ киши қамоққа олинган. ЮПИ агентлигининг маълумотларига қараганда, Вальпараисода қамоққа олинган уч мингга яқин киши рейдда турган кемаларда сақланмоқда.

ҲИНДИСТОН КОМПАРТИЯСИНИНГ ЯНГИ ГАЗЕТАСИ

ДЕҲЛИ, 14 сентябрь. (ТАСС). Ҳиндистон Коммунистик партиясининг органи — ҳинди тилидаги кундалик «Жан юг» деган умуммиллий газетанинг биринчи сони босилиб чиқди. Шу воқеага бағишланган тантанали кечада Ҳиндистон Коммунистик партияси Миллий Кенгашининг бош секретари Ражешвара Рао гапириб, Ҳиндистоннинг барча сўл ва демократик кучлари Ҳиндистонда кўп миллионлаб кишиларнинг тили бўлган ҳинди тилида умуммиллий газета чиқарила бошлаганлигига ниҳоят даражада хурсанд бўлишди, деди. Р. Рао Ҳиндистон Коммунистик партиясининг янги газетаси ўнг реакциянинг, сўл экстримистларнинг, йирик буржуазиянинг кирдикорларини фош қилишга ёрдам беради ва Ҳиндистон халқини жипслаштириш ишига ҳисса қўшади, деб умид билдирди.

СЕССИЯ ТУГАДИ

СОФИЯ. (ТАСС). Рус тили ва адабиёти ўқитувчилари халқаро уюшмаси Бош ассамблеясининг сессияси Варнада ўз ишини тамомлади. Сессия қатнашчилари шу уюшманинг яқинда ўтказилган иккинчи конгрессига юксак баҳо бердилар, бу ташкилотнинг кейинги уч йил мобайнида қилган ишларини муҳокама қилдилар, шунингдек перспектив иш планини тасдиқладилар. Бу план, жумладан, 1976 йилда Варшавада рус тили ва адабиёти ўқитувчилари халқаро уюшмасининг учинчи конгрессини ўтказишни кўзда тутади.

Сессияда М. Храпченко (СССР) рус тили ва адабиёти ўқитувчилари халқаро уюшмасининг президенти қилиб, В. Костомаров (СССР) уюшманинг бош секретари қилиб сайланди.

СОЛИҚЛАР ЯНА ОШИРИЛАДИ

ВАШИНГТОН, 14 сентябрь. (ТАСС). Америкаликлардан олинадиган солиқлар яна анча оширилмоқчи бўлиб турибди. Президентнинг ички ишлар билан шуғулланувчи ёрдамчиси М. Лэйрд бугун Оқ уйда ўтказилган матбуот конференциясида гапириб, даромаддан олинадиган солиқларни тахминан 10 процент кўпайтириш тўғрисидаги таклифни ҳукумат кўриб чиқмоқда, деди. Бу масала, жумладан, президент Р. Никсон, федерал резерв система бошқарувчилари кенгашининг раиси А. Бернс ва М. Лэйрд иштироки билан ўтказилган маслаҳат мажлисида муҳокама қилинди.

ДЎСТЛИК ИЛТИФОТИ

НЬЮ-ЙОРК, 13 сентябрь. (ТАСС). Мексика ҳукумати реакцион кучлар қилган тўнтариш вақтида ҳалок бўлган Чили президенти Сальвадор Альенденинг оила аъзоларига сиёсий бошпана берганлигини эълон қилди.

АП агентлигининг хабарида айтиладики, бугун Мексика президенти Луис Эчеверрия Сальвадор Альенденинг ҳозирги вақтда Мексиканинг Сантьягодаги элчихонасида турган оила аъзоларини олиб келиш учун самолёт юборган.

ҚОНЛИ РЕПРЕССИЯЛАР

ПАРИЖ, 14 сентябрь. (ТАСС). Франция Коммунистик партияси Марказий Комитетининг бу ерда бўлиб ўтган пленумида Франция Компартиясининг бош секретари Ж. Марше сўзга чиқиб, Чилидаги ҳарбий исённи ва реакция томонидан қилинаётган террорни қатъий равишда қоралади. «Исёнга бошчилик қилган офицерлар — деди Ж. Марше,— конституцияга асосланган қонунларни қўпол равишда поймол қилмоқдалар. Улар республика президенти саройини бомбардимон қилмоқдалар. Демократик партияларнинг ва касаба союз биноларини тўпга тутмоқдалар. Улар информация воситаларининг ҳаммаси бизнинг буйруғимизга бўйсунсин деб талаб қилмоқдалар, эркинликларни тугатмоқдалар ва халқ кучларига қарши қонли репрессияни авж олдирмоқдалар».

Ж. Марше француз коммунистлари Чили меҳнаткашлари ва демократлари ва Чили халқи билан бирдам эканлигини айтди. «На Чилида, на бошқа мамлакатларда ҳарбий хунталар узоқ давом этолмайди» деди Ж. Марше.

ҲАММА ҚОРАЛАМОҚДА

Кўпгина мамлакатларнинг кенг меҳнаткашлар оммаси, расмий ҳукумат маъмурларининг намояндалари ва жамоатчилик Чилидаги ҳарбий тўнтаришдан ғазабланаётганликларини айтмоқдалар.

◆ РИМ. Италия Коммунистик партияси раҳбарлиги баёнот эълон қилиб, унда Чилидаги ҳарбий тўнтаришни қатъий равишда қоралади, бу тўнтариш мамлакат халқининг социал тараққиёт йўлидан боришини тўхтатиб қолиш мақсадида қилинганлигини уқтириб ўтди. Италия Компартиясининг раҳбарлиги репрессиялар зарби остида қолган Чили коммунистларига, меҳнаткашларига ва демократларига қардошларча бирдамлик изҳор этди.

◆ ПАРИЖ. Франция социалистик партиясининг биринчи секретари Ф. Миттеран Чилидаги ҳарбий исённи кескин равишда қоралади. Сальвадор Альенде, деди у, ўз мамлакатининг конституцияга мувофиқ умумий овоз бериш асосида Чили Президентлигига сайланган эди.

Халқни бостиришни ният қилиб олиб, тараққиётни ва адолатни рад этаётганлар исёндан охирги восита тариқасида фойдаланадилар, деди Ф. Миттеран.

◆ СТОКГОЛЬМ. Ўнглар Чилида ҳокимиятни зўрлик қилиб босиб олганликлари тўғрисидаги хабар, дейилади Швеция бош министри У. Пальменинг бу ерда эълон қилинган баёнотида бизни ғазаблантириб, ташвишга солиб қўйди. Халқ ҳоҳишига биноан, демократик сайлов натижасида сайланган президент Сальвадор Альенде ҳукумати ҳарбий воситалар билан ағдариб ташланди.

«Чилидаги воқеалар тўғрисида индамай туришга йўл қўйиш мумкин эмас, — деди У. Пальме.— Жаҳон афкор оммаси энди воқеаларни хушёрлик билан кузатиб туриши ва ўнг кучларнинг ғайри қонуний ҳаракатларини кескин қоралаши лозим».

◆ БРЮССЕЛЬ. Демократ юристлар халқаро уюшмасининг бу ерда эълон қилинган баёнотида, Чилидаги ҳарбий тўнтариш халқаро монополияларнинг манфаатларига мос бўлиб тушди, дейилади.

Демократ юристларнинг халқаро уюшмаси реакцион кучларнинг ҳақиқий демократияга қарши бу янги шармандали ҳаракатини қатъиян қоралайди ҳамда Чили халқининг ва Латин Америкасидаги бошқа халқларнинг эксплуатацияга ва қашшоқликка қарши, сиёсий ва иқтисодий мустақиллик учун, демократик эркинликларнинг ҳурматланиши учун олиб бораётган курашини қўллаб-қувватлайди.

◆ ВАШИНГТОН. АҚШ конгресси вакиллар палатасининг аъзоси Ж. Моукли (Массачуусетс штатидан сайланган, демократ) Чилидаги С. Альенденинг қонуний ҳукумати қандай қилиб ағдарилганлигини текшириш учун комиссия тузишни талаб қилди. Комиссиянинг асосий вазифаси Америка маҳкамалари ёки корпорацияларининг бу фитнага аралашган-аралашмаганликларини аниқлаб олишдан иборат бўлиши лозим.

ЗАМОН СИНОВИДАН ЎТГАН ДЎСТЛИК

САНА, 13 сентябрь. (ТАСС мухбири). Яман Араб Республикаси маслаҳат кенгашининг раиси Абдалла Ал-Аҳмар ўз мамлакати парламент делегациясига бош бўлиб, яқинда Совет Иттифоқига бориб келган эди. Абдалла Ал-Аҳмар ТАСС мухбири билан суҳбатда шу визитнинг ва Совет давлат арбоблари билан олиб борилган музокараларнинг натижаларига юксак баҳо берди, делегацияни самимий кутиб олганликлари учун ташаккур изҳор қилди. Совет дўстларимизнинг Яман халқига ва бошқа араб халқларига нисбатан самимий дўстлик туйғулари, деди Ал-Аҳмар, бизда ғоят кучли таассурот қолдирди.

Яман Араб Республикаси маслаҳат кенгаши раисининг айтишича, делегация аъзолари Совет Ўзбекистонига қилган сафарларидан ҳам яхши таассурот олганлар. Улар Ўзбекистонда ўрта аср меъморчилиги ва маданиятининг ажойиб ёдгорликлари билан танишдилар.

Ал-Аҳмар Совет Республикаларидаги давлат тузуми системаси тўғрисида гапириб, бу система «жуда яхши ва ғоят самарали система» деб таъкидлади. «Бу система Совет Республикаларидаги халқлар ва миллатларни ягона бузилмас оила қилиб бирлаштирди. Бу оиланинг ҳар бир аъзоси бир-бирларини қўллаб-қувватлайди».

Ал-Аҳмар яна қуйидагиларни айтди: Яман Араб Республикаси парламент делегацияси сафарининг натижалари яман ва совет халқлари ўртасидаги мустаҳкам дўстликни янада кучайтиришга ёрдам беради. Визит натижалари ҳар икки мамлакат ўртасида турли соҳалардаги алоқаларни ривожлантириш учун мустаҳкам асос яратиб беради.

Биз, деб уқтириб ўтди Яман Араб Республикаси маслаҳат кенгашининг раиси, Яманни қарийб 45 йилдан буён Совет Иттифоқи билан боғлаб келаётган дўстликдан фахрланамиз. «Бундай муносабатлар ва бундай дўстлик икки халқ орасида камдан-кам учрайди. Шу муносабат билан мен: «Яшасин Совет Иттифоқи билан Яман Араб Республикаси ўртасидаги дўстлик!»— деб айтишни истайман.

Ал-Аҳмар 1962 йил 26 сентябрь революциясидан кейин ўтган давр ичида Яман Араб Республикаси эришган муваффақиятларга тўхталиб, бундай деди: мавжуд қийинчиликлар, проблемаларга қарамай, мамлакат турли соҳаларда — экономика, қишлоқ хўжалиги ва маданий ҳаёт соҳасида кўп муваффақиятларга эришди. Мамлакатда тинчлик тиклангандан кейин барча соҳалардаги тараққиёт жадаллашди. Яман халқи, деди сўзининг охирида Абдалла Ал-Аҳмар, революция туфайли ана шу муваффақиятларга эришди.

М. ИВАНОВ.

КИТОБЛАР ОЛАМИДА

ЙИЛЛАР МАҲСУЛИ

Ўрта мактабларда тригонометрия мустақил фан сифатида ўқитилмаса ҳам, у «Алгебра ва элементар функциялар» курсида, геометрия ва стереометриядан ташқари физика, астрономия ва бошқа фанларнинг ўқитилишида салмоқли ўрин тутади. Олий математиканинг деярли барча курсларида, шунингдек, техника фанларни ўқитишда тригонометриянинг роли ниҳоятда катта. Шунинг учун ҳам тригонометрияга оид ўзбек тилида содда ва оммабоп тилда ёзилган мукаммал қўлланманинг юзага келиши, шубҳасиз, ўқитувчилар, ўқувчилар, студент-ёшлар учун қувончли ҳолдир.

Шу жиҳатдан қараганда, «Ўқитувчи» нашриёти томонидан республикамизнинг кекса математиги, педагогика фанлари кандидати, доцент Обид Каримийнинг **«Тригонометриядан мисол ва масалалар ечиш»** қўлланмасининг чоп этилиши катта аҳамиятга эга бўлди. Китоб ўзбек тилида босилган бўлиб, асосан ўрта мактаб математика ўқитувчилари ва педагогика институтларининг физика-математика факультетлари студентларига мўлжалланган.

Муаллиф тригонометрик адабиётлардан олинган фойдали материалларни методик мулоҳазалар ёрдамида қўлланмага киритган. Шуниси аҳамиятлики, берилган мисол ва масалаларнинг деярли ҳаммасида жавоблардан ташқари ечимлари ва мустақил ечиш учун тегишли методик кўрсатмалар тавсия этилган.

Қўлланмада мисол ва масалалар ҳам тригонометрик, ҳам геометрик йўллар билан кўриб чиқилган. Ечиш усуллари жиҳатидан қараганда айрим мисол ва масалалар бир йўл билан эмас, балки уч-тўрт усул билан ечилган. (Мисол учун 156-масала (104-бет), шунингдек, 208-бетдаги ечимлар ва бошқалар). Бундай масала ечиш албатта ўқувчиларни активлаштиради ва уларнинг математик қобилиятини ўстиришга ёрдам беради.

Тригонометрик тенгламалар (IV боб) ва тригонометрик тенгсизликларни (VIII боб) ечишда асосан математик ғоялар алгебраик тенгламалар ва тенгсизликларни ечишдаги тегишли ғоялар билан умумийлиги кўзда тутилган. Масалан, синус альфанинг қайси қийматларида берилган тригонометрик тенглик (тенгсизлик) маънога эга бўлади дейилишида, алгебраик тенглама (тенгсизлик)ларни ечишда «номаълумнинг қайси қийматларида берилган тенглама (тенгсизлик) маънога эга бўлади» деган сўзга мос келади. Ёки алгебраик тенгламада исботлаш ва ҳисоблашга доир масалалар мавжуд бўлса, тригонометрик тенгламаларда ҳам шу каби масалалар мавжудлигини таъкидлаш, исботлаш ва ҳисоблашларга доир умумий ғоянинг борлигини амалда кўрсатади.

Ечимларнинг умумий кўринишига эътибор бериш тўплам ғоясига таяниб фикр-мулоҳазалар юритишга кўмаклашади. Мазкур китобда умумлашган ғоя ва тушунчаларнинг кўп ўрин олганлиги қўлланманинг мусбат томонидир. Бу айниқса шунинг учун ҳам аҳамиятлики, у мактабларимизда янги ўқув программалари асосида математика дарсларига қўйилаётган талабларга мос тушади.

Китобда мактаб учун янги тушунчалар ҳам ўрин олган. Масалан, 1-бобда трансверсал чизиқлар бўйича мулоҳазалар, IX бобда тригонометрик функцияларнинг йиғинди ва кўпайтмасини кўриб чиқиш ва уларга хос бўлган тегишли белгиларни киритиб улардан эркин ва ўринли фойдаланиш, тригонометрик қаторлар ҳақидаги материаллар (бунда сўз чекли қаторлар ҳақида боради. Чунки, масалан, Фурье қаторларида тригонометрик ҳадлар чексиз фараз қилинади) характерлидир.

Тригонометрик функцияларнинг энг катта ва энг кичик қийматларини топиш ҳақидаги машқлар диққатга сазовор, чунки булар бўлажак мутахассисларга катта ёрдам беради. Ҳозирги замон иқтисодий масалалари, унинг мақбул ечимини аниқлашда экстремумга доир машқлар аҳамиятини эслатишнинг ўзи кифоя. Бу ҳақда математика бўйича босилиб чиққан янги дарсликларда (жумладан, А. И. Маркушевич таҳрири остидаги китобларда) иқтисодий масалалар умуман кўрсатилмаган. Обид Каримийнинг китобида эса геометрик, айниқса, стереометрик масалаларнинг хилма-хил кўриб чиқилиши, тригонометриянинг амалий масалаларга боғлиқ ҳолда олиб борилиши алоҳида аҳамият касб этган. Китоб асосан функция ғоясига боғлиқ ҳолда ёзилган бўлсада, аммо айрим масалалар ўқувчиларнинг шакл ва жисмларнинг ҳаракатини тушунишига ёрдам беради.

Ҳар бир бобдаги мисол ва масалалар (машқлар) турли кўринишда ва мундарижага эга бўлиб, методик жиҳатдан асосан тўғри дидактика талабларига жавоб беради. Мисол ва масалалар жавобларининг, ечимларининг берилиши ҳамда тегишли кўргазмалар —буларнинг ҳаммаси муаллиф томонидан олиб борилган кўп йиллик изланишнинг ва самарали меҳнатнинг натижаси эканлигини кўрсатиб турибди.

Мазкур китоб баъзи жузъий камчиликлардан ҳам холи эмас. Масалан, 105-бетдаги касб суратида (n—1) альфа ўрнида тангенс (n—1) альфа бўлиши керак. 103-бетда 154-масаланинг биринчи ечиш усулида синус C дан кейин катта қавс қолдириб кетилган. 371-бетдаги тригонометрик амалларни бажаришда оралиқ ифодаларнинг баъзилари тушириб қолдирилган. Бу эса бир мунча англашилмовчилик туғдиради. Ҳатто тавсия этилган муаллифларнинг номлари ҳам нотўғри ёзилган. Масалан К. Торопов бўлиш ўрнига К. А. Торопова бўлиб кетган (478-бет). Мазкур орфографик хатолар асосан нашриёт айби билан юз берган. Булардан қатъи назар, қўлланманинг ўзбек тилида чоп этилиши катта аҳамиятга эгадир.

М. БЕНЬЯМИНОВ,
Тошкент қишлоқ хўжалик институти олий математика кафедрасининг доценти.

ШУҲРАТЛИ САНЪАТКОР

Шукур БУРҲОНОВ

60 ёшда

«Шукур Бурҳонов яратган образлардаги фикрнинг кенглиги, чуқур психологизм, равшан ва ўзгача талқин, романтик кўтаринкилик қозоқ театри мухлисларига ҳам манзур бўлган. У ўзининг бир неча ажойиб образлари билан ўзбек театр санъати тарихинигина эмас, балки совет театри санъати тарихининг бойлигига ҳам муносиб улуш қўша олган ижодкордир».

Қардош қозоқ халқининг ифтихори, Совет Иттифоқи халқ артисти Шакен Аймановга тегишли бу мисралар атоқли санъаткор Шукур Бурҳоновнинг ижодий қиёфасини, совет театри санъатида тутган ўрнини ғоят аниқ ва тўғри ифодалаган. Чиндан ҳам Бурҳонов яратган қайси бир образни олманг — хоҳ бу улуғ доҳий Ленин ва унинг сафдоши Фрунзе образи бўлсин, хоҳ Ғофир ва Йўлчи, хоҳ Шумилов ва Фучик, хоҳ Войницкий ва Незнамов, хоҳ Брут ва Улуғбек, хоҳ Ялангтўш ва Эдип — бу образларнинг ҳаммаси Шакен Айманов таърифлаганидек, «фикрнинг кенглиги, чуқур психологизм, равшан ва ўзгача талқин, романтик кўтаринкилик» билан ажралиб туради. Бу образларнинг ҳар бири ўзбек театри тарихига алоҳида саҳифа бўлиб кирган.

Барча ижодкорларга хос бўлганидек, Шукур ака ҳам мактабда ўқиб юрган чоғларидаёқ театрга, саҳнага ихлос қўяди. Хусусан, Маннон Уйғур, Аброр Ҳидоятов, Обид Жалилов сингари улкан талантларнинг маҳорати Шукур аканинг театр санъатига бўлган иштиёқини янада кучайтиради. Ўғлининг театрга бу қадар ихлосмандлигини сезган Бурҳон ота унинг артист бўлишидан хавфсираб, унга томошаларга боришни мутлақо ман қилади. Ўзи деҳқон бўлгани учун ўғли ҳам қишлоқ хўжалиги соҳасида мутахассис бўлиб етишишини истарди...

Ёш Шукур саҳнани дилдан севиб қолгани учун артист бўлиш орзусини бир дақиқа ҳам хаёлидан қўймади. У 1927 йили қишлоқ хўжалиги билим юртидан драма театрига, яъни ҳозирги Ҳамза номли академик театрга келади.

Шукур Бурҳонов ижодий ҳаётининг дастлабки йилларида «Исён»да матрос Парасюк, «Қўзи булоқ»да деҳқон йигит Фрондосо, «Ёндирамиз»да Азамат сингари турли-туман ролларни ижро этди. Ўша чоғлардаёқ ёш санъаткор ижодий ҳиссиётининг бойлиги, тафаккурининг тезкорлиги, айтилган фикрни дарҳол илиб олиб, тўғри ривожлантира олиш қобилияти, интилувчанлиги, тиниб-тинчимас табиати билан касбдошларини ҳам, режиссёрларининг ҳам диққатини жалб этди.

Ўттизинчи йилларда Шукур Бурҳонов бир қатор хилма-хил образлар яратди. «Тор-мор»да Баҳодир, «Гамлет»да Горацио, «Любовь Яровая»да Швандя, «Момоқалдироқ»да Кудряш ва бошқалар. Бу образлар, хусусан, «Рустам» драмасидаги Рустам, «Номус ва муҳаббат»даги Ғулом образлари Шукур аканинг реалистик актёр сифатида шаклланишида муҳим босқич бўлди. Улар талантли санъаткорда ташаббускорлик, дадиллик, тафаккурни мустақил уйғота олиш каби ижодий хусусиятларни ҳосил қилди. Шукур ака доим адолатпарвар, исёнкор, довюрак, олижаноб, қалби олов кишилар образини яратишни орзу қиларди. 1939 йилда саҳналаштирилган Ҳамзанинг машҳур «Бой ила хизматчи» драмасидаги Ғофир Шукур ака орзу қилган йирик образлардан бири бўлди.

Моҳир санъаткор Ғофирнинг ижтимоий моҳиятини, синфий табиатини тўғри ва чуқур англаган ҳолда, инқилоб йиллари арафасидаги жабр-дийда, эзилган ўзбек меҳнаткаш омма вакилининг классик образини юксак маҳорат билан яратиб, етук реалист актёр сифатида камолотга эришганлигини кўрсатди. Ғофир образи устида олиб борилган иш, орттирилган ижодий тажриба Улуғ Ватан уруши йилларида Олеко Дундич, М. В. Фрунзе каби жасур ва оташин революционерлар образини муваффақиятли яратишга замин тайёрлади.

Урушдан кейинги даврда Шукур Бурҳоновнинг ижоди янада ривожланиб, такомиллашди. Талантли санъаткор эътиборини кўпроқ замондошлар образини яратишга қаратди. Қирқинчи йилларнинг иккинчи ярмида томошабинлар Шукур ака ижросида Уйғунинг «Ҳаёт қўшиғи» драмасида Комил, К. Яшиннинг «Генерал Раҳимов» асарида Раҳимов, К. Симоновнинг «Рус масаласи» драмасида прогрессив журналист Гарри Смит каби қатор образларни кўрдилар. Булар орасида, 1947 йили саҳналаштирилган Н. Погодиннинг «Кремль соати» спектаклидаги доҳий В. И. Ленин образи Шукур Бурҳонов ижодий биографиясида алоҳида ўрин олди. Шукур ака талқинидаги В. И. Ленин образи билан дастлабки учрашганимизда, аввало икки нарса кўзга ташланади. Биринчиси — актёр доҳийнинг айнан ташқи ўхшашлигига санъаткорона эришганлигидир. Актёрнинг саҳнадаги жонли ва чаққон ҳаракати, ифодали, зийрак, салгина қисилган кўзлари, маъноли, кези келганда шўх жилмайиб қарашлари, чеҳрасининг очиқлиги, мулойим табассуми, ёқимли овози, хуллас шу каби Ленинга хос ташқи хислатлар томошабин кўзи олдида унга ғоят яқин ва қадрли бўлган доҳийнинг такрорланмас қиёфасини жонлантиради. Иккинчиси — Бурҳонов ижросида В. И. Лениннинг улкан инсоний жозибаси, олижаноб қалбининг гўзаллиги, меҳнаткаш халқ оммасига чексиз яқинлигидир. Шугина эмас, уни томошабинга яқин, қадрли қилган яна бир жиҳат бор. Шукур Бурҳонов билан суҳбатларимизнинг бирида у В. И. Ленин образи устидаги ишидан гапириб, бундай деганди: «Н. Погодиннинг мазкур драмасида В. И. Ленин образига боғлиқ саҳналар, доҳий айтадиган сўзлар, шубҳасиз, ғоят муҳим, аҳамиятли. Бироқ, драмада Лениннинг улуғворлигини, гениаллигини, қисқача айтганда унинг доҳиёна моҳиятини очиб берадиган жойлар бор. Образ устида иш бошлаганимда аввало ана шундай, яъни

образнинг ғоясини ифодаловчи жойларни ажратиб олиш, образнинг қайси томонига кўпроқ эътибор қилиш масаласи билан шуғулландим. Фикримча, В. И. Ленин образининг ташқи ўхшашлиги ҳам, инсоний гўзаллиги ҳам, томошабинда чуқур ишонч қолдириши ҳам унинг ички дунёси, асл моҳияти қай даражада очилганлигига боғлиқ. Агар образнинг ғоявий мазмуни етарли очилмаса, томошабин унинг ташқи кўринишидан ҳам қаноат ҳосил қилмайди. Ленин образига боғлиқ бўлган ҳар бир саҳнанинг асосий ўзаги аниқ топилса, мақсади тўғри белгиланса қолган томонлари ўз-ўзидан табиий ечилиб бораверади. Бироқ, бу ҳол санъаткордан бутун борлиғини сафарбар қилишни талаб этади».

Шукур Бурҳонов В. И. Ленин образи устидаги ишини турли йилларда саҳналаштирилган — Ш. Дадианининг «Учқундан аланга» (1949 йил), Вс. Вишневскийнинг «Унутилмас 1919 йил» (1950 йил) ва К. Яшиннинг «Йўлчи юлдуз» (1959 йил) спектаклларида давом эттирди. Бу учала драмада ҳам санъаткор В. И. Ленин образини яратишда илгари ишлатган услубини қўллади, ҳар бир асарда кўзланган мақсаддан мантиқан келиб чиқиб, жиддий изланишлар қилди. Шундай қилиб, Ш. Бурҳонов қарийб 15 йил давомида узлуксиз ишлаб, доҳийнинг барҳаёт сиймосини ҳаққоний гавдалантирди.

Совет драматургияси билан бир қаторда Шукур Бурҳонов рус ва ғарб классикларининг асарларидаги бош ролларни ҳам ижро этди. У Н. Гоголнинг «Ревизор» комедиясида шаҳар ҳокими, А. Островскийнинг «Айбсиз айбдорлар» драмасида Незнамов, А. Чеховнинг «Ваня тоға» асарида Войницкий образларини усталик билан яратди. Санъаткор Войницкийнинг олижаноб ва гўзал қалбини, маънавий бойлигини қанчалик чуқур акс эттирган бўлса, шаҳар ҳокими қиёфасида ўтган асрнинг ўттизинчи йилларидаги рус амалдорларига хос энг қабиҳ хусусиятларни аямай фош қилган. Гоголь ва Чехов яратган образлар устида ишлаш Шукур акага ижрочилик санъатини янада чархлаш, хусусан қаҳрамоннинг ички дунёсига кириб, унинг қалбидаги яширин ва нозик торларни топа билиш, уларни ечиб, томошабинга етказа олиш борасида катта мактаб бўлди.

Шукур Бурҳонов ғарб классиклари драматургиясидан асосан Шекспирнинг машҳур Гамлет, Ромео, Брут каби образлар устида иш олиб борди. Улар орасида айниқса «Юлий Цезарь» трагедиясидаги Брут образи Шукур аканинг муҳим ижодий ютуқларидан бири ҳисобланади. Бу образ бутун спектаклнинг ғоявий йўналишини, умуман тақдирини ҳал қилди. Санъаткорнинг образ талқинига янгича ёндашгани ва уни ҳаққоний яратганлиги туфайли трагедиянинг бош қаҳрамони Юлий Цезарь иккинчи даражага ўтиб, Брут спектаклнинг асосий қаҳрамонига айланди. Брут образининг бу тарзда ҳал этилиши совет театрида биринчи марта тажриба қилинишидир.

1961 йилда Шукур Бурҳонов Мирзо Улуғбек образини яратди. Актёр Улуғбекни темурийлар давлатининг ҳукмдори сифатида идеаллаштирмай, аввало улуғ олим ва сиёсатдон давлат арбоби сифатида акс эттирган. Бурҳонов талқинидаги Улуғбекнинг қиммати яна шундаки, актёр ўз қаҳрамонини тамомила интеллектуал тарзда ҳал қилмай, тирик инсон сифатида тасвирлаган, унинг одамийлигини: бой ҳиссиётини, фикр ва туйғуларининг ҳаракатини юксак маҳорат билан кўрсатган. Бутун спектакль давомида томошабин кўзи олдида Улуғбекнинг романтик руҳ билан суғорилган монументал сиймоси гавдаланиб туради.

Шукур Бурҳоновнинг кейинги йилларда яратган нодир образларидан бири шоҳ Эдип бўлди. Бу роль ўз эгасини топди. Эдипни Бурҳоновсиз тассаввур қилиб бўлмайди. Актер образнинг жон-жонига шу қадар сингиб кетганки, гўё Софокл ўз асарини, ундаги Эдип образини Ш. Бурҳоновга мослаб ёзгандай...

Шукур Бурҳонов фақат саҳнада эмас, киноэкранда ҳам қатор ажойиб образлар яратиб, миллий кино санъатимизнинг шуҳратига шуҳрат қўшди. Хусусан, унинг ижросидаги Ялангтўш, Азнаур полвон, Қаландаров, Маҳмудов каби образлар томошабинда унутилмас таассурот қолдирди. Севимли санъаткор шу кунларда суратга олинаётган йирик мутафаккир Абу Райҳон Берунийга бағишланган фильмда ҳам мустақил роль ижро этмоқда. Атоқли ижодкорнинг ўзбек кино санъатига, унинг ривожига қўшаётган ҳиссаси улкандир.

СССР халқ артисти, Ҳамза номли республика давлат мукофотининг лауреати Шукур Бурҳонов узоқ ижодий йўлни босиб ўтиб, оддий ҳаваскордан ўзбек совет театри ва кино санъатининг ёруғ юлдузларидан бирига айланди. Юқорида Шакен Айманов айтганидек, Шукур Бурҳонов яратган қатор образлари билан ўзбек театр санъати тарихинигина эмас, балки совет театри санъати тарихининг бойлигига ҳам муносиб улуш қўшди. Ҳозир севимли санъаткоримиз айни ижодий камолотга етишган фаслида. Шукур аканни 60 ёши билан самимий табриклаб, янги-янги шоҳ образлар яратишини, минг-минглаб муҳлислари қалбини шод этаверишини истаймиз.

Ф. ЖЎРАЕВ,
санъатшунослик кандидати.

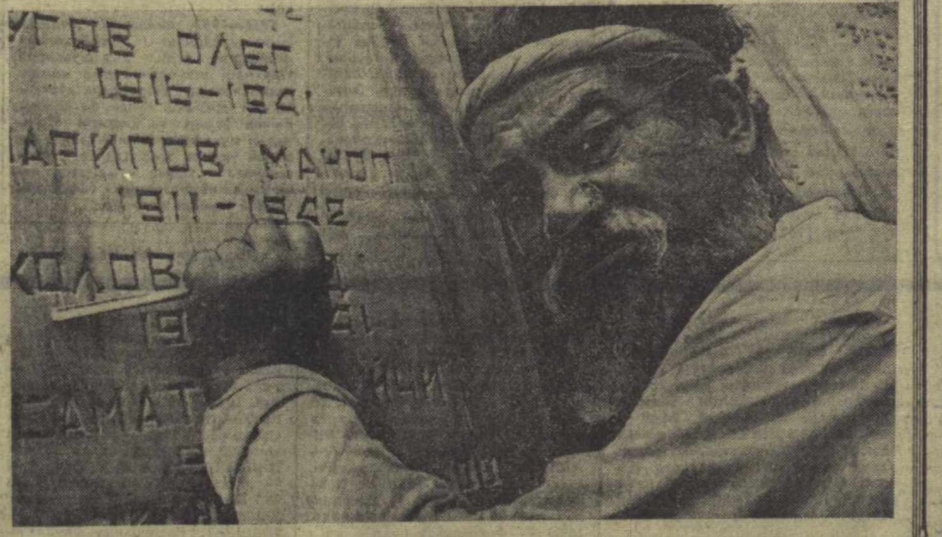

Шукур Бурҳонов саҳнада ва экранда қатор ажойиб образлар яратган. Суратларда: 1. «Ўзбекфильм» студиясининг «Ватан фарзандлари» бадиий лентасидан кадр. 2. Ҳамза номли театр саҳнасида яратилган Ғофир ва Шоҳ Эдип образлари. И. Глауберзон ва К. Ромеев фотолари.

ҚАЛБ СЎЗЛАРИ

Шукур Бурҳонов яратган образлар бизнинг замондошларимиз қалбида чуқур мамнунлик акс-садосини беради. Унинг беқиёс ва ўзига хос ижодий фазилатларининг сири нимада? Бу — ижодининг ҳақиқий халқчиллик ва чуқур замонавийлик мотивлари билан суғорилганлигидадир. Актёр ўзлаштирган ва донишмандларча эгаллаб олган «саҳна тили» асосан К. С. Станиславский системаси асосида тараққий этган ва ўсган, борлиққа, воқеликка, инсоннинг ички дунёсига чуқур кириб борадиган саҳна илми билан ўзбек халқининг бадиий анъаналарига асосланиш оқибатида майдонга келган санъат тилидир. У ушбу «саҳна тили» воситаси билан замондошларига сув, ҳаводек зарур бўлган ғояларни ифода этади. Бундай муаммолардан бири «қаҳрамон ва халқ» бўлиб, у «Мирзо Улуғбек» ва «Юлий Цезарь»да ёрқин ифодаланган.

Ғафур ҒУЛОМ.
Ўзбекистон ССР халқ шоири, Ленин мукофоти лауреати.

• • •

Дўстим!

Муборак ёшинг билан табриклайман. Саҳнада ва экранда гоҳ Гамлет ва Ғофир, гоҳ Шоҳ Эдип ва Мирзо Улуғбек, гоҳ Қоработир ва Арслонбек Қаландаров бўлиб, миллионларнинг олқишига сазовор бўлдинг.

Менинг учун айниқса сенинг чавандозларинг — Инқилоб чавандозлари Ялангтўш ва Азнаур полвон образлари азиз ва мўътабардир. Зероки, худди шу образлар орқали сенинг санъатинг ёрдамида мен Октябрь инқилоби ва Ленин тузган партия ҳақида ҳоликудрат ҳикоя қилишга эришдим.

Театр устахонасида ва киностудиялар павильонида сени учратиб, ранг-баранг образлар яратаётганингдан ҳали кўп ҳурсанд бўламиз. Бугун мен яна бир марта Сенинг қўлингни қисиб, муборак тўйинг билан қутлайман, Сенга ижодий зафарлар тилайман.

Комил ЁРМАТОВ,
СССР халқ артисти, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

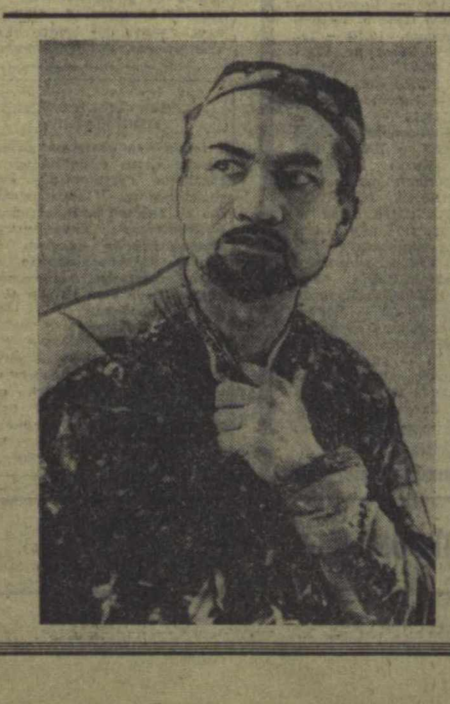

ТАБРИК

Сени, шундай улуғ айёмда, таваллудингга 60 йил тўлган куни, Ҳамза театри коллективи чин қалбдан, зўр эҳтиром билан, таъзим қилиб, муборакбод этади. Қадрдонимиз Шукур Бурҳонов!

Сен яратган бирида-бири гўзал, забардаст, қадри баркамол образларинг «Ҳамза» боғига ўтқазилган мағрур чинорларким, соясида давра қурамиз, шукуҳ билан дам оламиз.

60 дан ошдинг, бир соат умрнинг бекор кетмади. Барини Совет халқи, бахтиёр ўзбек халқи хизматига сарф қилдинг. Эвазига халқ олқиши, халқ иззатига муяссар бўлдинг. Бу ёруғ жаҳонда халқ ҳурматидан бўлак қимматбаҳо бойлик йўқ.

60 ёшга кирибсан, юзингга ажин тушибди. Лекин, биз гувоҳмиз, соф қалбингга, маҳоратингга ажин тушган эмас, тушмасин ҳам.

60 йил — бу узоқ, адил йўлдаги бир бекат. Дадил қадам ташлайвер, бундай бекатлардан бир талайини босиб ўт, ҳалол меҳнатинг, туғма талантинг, ўткир тажрибанг, халқ ҳурмати, коллективинг муҳаббати сенга йўлдош, ҳамроҳ бўлсин, ШУКУРЖОН!

Узоқ умр, сиҳат-саломатлик, сўнмас табассум, ижодингга равнақ тилаб қоламиз.

Ҳамза номидаги Ленин орденли ўзбек Давлат академик драма театри коллективи.

МОСКВА ГАСТРОЛИ САБОҚЛАРИ

Ёз фаслининг охири ва олтин кузнинг бошларида Ўзбекистоннинг хореография санъати Москвада, Кремлдаги Съездлар саройида юксак дидли томошабинлар назаридан ўтди. Бу гастроллар республикамиз маданий ҳаётида чинакам катта воқеа бўлди.

Ўзбекистон хореография санъати усталари москваликларга ва жонажон Ватанимиз пойтахти меҳмонларига жуда хилма-хил балет репертуарини намойиш қилдилар. Булар — жаҳон классикасининг дурдонаси бўлган Аданнинг «Жизель» балети, совет композиторларидан Прокофьевнинг «Золушка», Шостаковичнинг «Ойим қиз ва безори», Бизе-Шчедриннинг «Кармен-сюита», Фейгиннинг «Дон Жуан» балетлари ва ниҳоят ўзбек миллий балетлари — Козловскийнинг «Танавор» ҳамда шу сатрлар муаллифининг «Севги тумори» асарлари бор.

Шуни қувонч билан таъкидламоқчиманки, ҳамма спектаклларимиз зўр муваффақият билан ўтди. Гастроллар Совет Ўзбекистони хореография санъати муваффақиятларининг ёрқин намойишига айланиб кетди.

Москва матбуотида ҳам, спектаклларимиз муҳокамасида ҳам бадиий танқидчилик балет труппамиз ва оркестримизнинг камолот йўлидан бораётганлигини таъкидлаб, балет солистларининг маҳоротини юксак баҳоладилар.

Ҳар бир спектакль, унинг музикаси, постановкаси, балет ижрочилари ҳар томонлама муфассал таҳлил қилинди, ижобий жиҳатлар кўрсатилиб, камчиликлар рўй-рост юзимизга айтилди. Машҳур хореографлардан бири Р. Захаров Ўзбекистоннинг катта балети жаҳондаги исталган саҳнада совет балетини бемалол гавдалантириши мумкин, деб таъкидлади. Галия Измайлова, Бернора Қориева сингари машҳур балет усталаримиз юксак хореография маҳоратини, балетнинг барча нозокатли жиҳатларини кўрсатиш билан талабчан пойтахт томошабинларининг муҳаббатини қозонишди. В. Васильев, С. Бурхонов, А. Абдураҳмонов, Б. Усмонқулов, Р. Тангуриев, Р. Ҳамроева, С. Ҳайбуллаева, Т. Подгурская, Т. Чернова, Н. Раҳимова, Н. Ёқубова, Р. Курмаева, шунингдек балетнинг ёш солистларидан Ш. Турсунов, В. Мухамедов, Р. Гребенкин, Р. Каримова ва уларнинг тенгқурлари Москвада республикамизнинг катта балетини муносиб равишда кўрсата олдилар.

Гастроль кунларида опера қўшиқчиларимиздан С. Қобулова, А. Рябова, С. Беньяминов, В. Гринченко, В. Крюков, ёш солистлардан Н. Мухсинов, Р. Жуматовлар Ўзбекистон вокал санъати парвозини ажойиб тарзда намойиш қилдилар.

Пойтахт жамоатчилиги, санъат арбоблари, ишчи коллективлари билан учрашувларимизни бир умр ёдда сақлаймиз. Айниқса, Москвадаги 2-соатсозлик заводи ишчилари билан мулоқатимиз жуда ҳаяжонли бўлди.

Балетимизга юксак баҳо берилганлигидан фахрланамиз. Лекин, бу ҳол бизни хотиржамликка солмаслиги керак. Балетимизни тағин ҳам такомиллаштириш устида ҳали кўп ишлашимиз, хореография тилининг янги-янги новаторлик формаларини излаб топишимиз керак бўлади. Бусиз миллий балет санъатининг равнақини тасаввур этиб бўлмайди, албатта.

Биз шуни назарда тутишимиз керакки, миллий балетимиз равнақи йўлида эришган ютуқларимиз ҳали дастлабки қадамлардир. Ахир, Ўзбекистон балети ҳали жуда ёш; биринчи ўзбек операси «Бўрон»нинг, дастлабки ўзбек балетлари ҳисобланган «Пахта», «Шоҳида», «Гуландом»ларнинг томошабинлар эътиборига ҳавола қилинганига ўттиз-ўттиз беш йил бўлди, холос. Лекин шу жуда қисқа муддат ичида санъатимиз беқиёс даражада юксалди.

Ўзбекистон опера ва балет театрининг ижодий йўлига назар ташлашнинг ўзи нақадар мароқли! Шу давр ичида ўн еттита миллий опера ва шунча миллий балет асарлари яратилди. «Бўрон», «Лайли ва Мажнун», «Улуғбек», «Майсаранинг иши», «Зулматдан зиё», «Ҳамза», «Дилором» опералари, «Гуландом», «Орзу», «Раққоса», «Танавор», «Севги тумори» балетлари театрнинг камолот йўлидаги алоҳида-алоҳида босқичлар ҳисобланади.

Классик ва аввало рус классик балети билан ўзбек миллий халқ хореографиясини уйғунлаштириш асосида яратилган ўзбек миллий балети ҳамиша театр тараққиётининг асосий йўналиши бўлди. Хореографиядаги янгиликларни излаш бу тараққиётнинг энг муҳим хусусиятидир. Ўзбек миллий балетини яратишда улуғ рус хореография мактабининг вакиллари бебаҳо ҳисса қўшдилар. Республикамиз балет санъати ривожига назар ташларканмиз, Ф. Лопухов, И. Арбатов, А. Томский, П. Иоркин, В. Губская сингари устозларимизнинг номини чуқур ҳурмат билан тилга оламиз. Улар миллий балет яратишга ёрдамлашибгина қолмай, миллий балет кадрлари тайёрлашда ҳам устозлик қилдилар, ўзбек балетмейстерларига, балет артистларига ҳар томонлама ёрдам ва мадад бердилар. Бугунги кунга келиб, уларнинг бу ишини рус хореография мактаби шогирдлари Галия Измайлова, Иброҳим Юсупов, Н. С. Маркарьянц ва бошқалар муваффақиятли давом эттирмоқдалар.

Ўзбек балет санъатининг вужудга келиши ва ривожланишида С. Василенко, Ф. Таль, Е. Брусиловский, И. Акбаров, С. Юдаков, М. Левиев, А. Козловский, Б. Зейдман, Б. Гиенко, Д. Зокиров, А. Берлин, Л. Фейгин сингари композиторлар муҳим роль ўйнади. Улар ўз ижодлари билан ўзбек балетига мустаҳкам пойдевор қўйдилар.

Кези келганда, бадиий танқидчилик шаънига баъзи эътирозларни билдирмоқчиман. Назаримда, танқидчилик юксак савияга кўтарилганича йўқ. Матбуотимизда опера ва балет санъати ривожининг катта ва муҳим проблемаларини кўтариб чиқувчи, санъат арбобларини тўлқинлантирувчи проблемаларни қўювчи, музика ижодиёти у ёки бу жанрининг бундан буёнги тараққиёти масалаларини кўтариб чиқувчи, бирор композитор, балетмейстер, режиссер, дирижер, рассом ва ижрочининг ижод йўлини таҳлил этувчи мақолалар негадир кам кўринади. Миллий, интернационал тушунчаларининг моҳиятини очиб бериш, уларнинг ўзаро алоқадорлигини бадиий асарларда, опера ва балет спектаклларида кўрсатиб бериш танқидчиликнинг диққат марказида туриши лозим.

Композиторнинг ўз музикасида яратган янги, илғор нарсалари, балетмейстер, режиссер ва либретто ижодкори асаридаги янгиликлар ва аксинча, ижодкорнинг тўғри камол топишига тўсиқ бўлаётган ғовларни кўрсатиб бериш — танқидчиларимизнинг мана шундай асарлари музика, театр санъати ривожига катта ҳисса бўлиб қўшилур эди. Ҳар бир янги асар, ҳар бир янги спектакль музикашунослар ва театршуносларнинг эътиборидан четда қолмасин, деймиз.

Москва гастроллари якунлари ҳақида яна шуни таъкидлаш кераккки, Москва томошабинлари ниҳоятда сезгир, талабчан, айни пайтда меҳрибон кишилардир. Улар чинакам гўзал санъатни қадрлашни билишади, айни пайтда ўрта миёна, юзаки асарларга бешафқатдир. Уч ҳафтадан кўпроқ вақт мобайнида Ватанимизнинг асосий саҳнасида барча спектаклларни юксак маҳорат билан қўйиш ҳазилакам иш эмас. Бунинг учун зўр ижодий жасорат кўрсатиш, озмунча машаққатларни чекиш лозим эди. Ҳар куни биттадан, баъзан эса иккитадан балет спектакллари кўрсатиш ҳар қандай коллективнинг ҳам қўлидан келавермайди. Лекин бизнинг балет коллективимиз ва оркестримиз бунинг уддасидан чиқди.

Балет ва кордебалет усталаримиз юксак маҳорат кўрсатишди. Унинг ижрочилари ўзбек хореография мактабининг тарбияланувчилари эканлиги айниқса қувончлидир. Шу билан бирга ўз маҳоратимизни тинмай оширишни сира-сира унутмаслигимиз керак. Мамлакатимизнинг атоқли хореографчилари билдирган қимматли фикр ва танқидий мулоҳазаларни чуқур ўрганиб, бундан тегишли хулосалар чиқаришимиз зарур. Шундай қилганимиздагина, санъатимиз равнақининг йўл-йўриқларини тўғри белгилаган бўламиз, Ўзбекистоннинг балет санъатини янги юксакликларга кўтариш учун мустаҳкам замин яратган бўламиз. Айни пайтда совет хореография мактабининг ҳозирги замон талабларига жавоб берадиган балет кадрлари тайёрлаш масаласи ҳамиша диққат марказимизда туриши керак.

Ўрта Осиё халқларининг кўп асрлик бадиий мерос анъаналарини Европа ва рус классик музикаси ва хореографиясининг энг яхши традициялари билан уйғунлаштирган композиторларимиз совет санъатини янги-янги музикали ва саҳна асарлари билан, коммунистик жамият қурилиши даврига муносиб асарлар билан бойитишларига шак-шубҳа йўқ.

Мухтор АШРАФИЙ,
Алишер Навоий номли Ўзбек Давлат академик Катта театрининг бадиий раҳбари ва бош дирижери, СССР халқ артисти, профессор.

ХАНДОН КЎСАКЛАР

Фаровон куз келди, авжида
терим...
Пахтакорнинг қўли-қўлига
тегмас.
Файз тўкиб далада Назир оталар
Совуқ томчиларга бўйнини эгмас.
Серқуёш ўлкада сафарбар бир
ҳол:
Марди майдонларнинг далада
жойи!
Пахтакор ўзбекнинг қардошлик
бурчин

Уташга шайланган қуёши, ойи.
Пешана теридан уюлган хирмон
Мардлар ҳимматидан барқ урар
шу чоқ...
Шунчалар дурдона... гавҳар
толалар
Бўлиқ чаноқларда зар қучоқ-
қучоқ.
Хандон кўсакларга кулиб
боқайлик,
Бободеҳқонларга бўлиб мададкор.

Эгатлар мавжида сузиб чеварлар
Ҳосил дарёларин этсин жилокор!
Аҳдига вафодор заршунос элин
Пахта байрамида бу йил ҳам
ўйлар.
Зафар марвонларин зўр тўйга
бошлаб
Қутлуғ удумини қувонч-ла
куйлар.

Ҳ. ҲОМИДИЙ.

ТЎРТЛИКЛАР

Камтаринлик бордир ва
ман-манлик бор,
Бирга юрмас улар, йўл ҳам
келур тор,
Ман-манлик юрган йўл нурсиз
бўлса гар,
Камтар йўли олмос янглиғ
шуълавор.

◎

Инсонга обрў-ю, ҳусн берар —
сўз,
Уни қанча этса арзийди кўз-кўз.
Сўз инсон кимлигин аниқ
англатур,
Сўз инсон кўркида гўё ёқут кўз.

Тўлқин РАЖАБИЙ.

V БУТУНИТТИФОҚ ТЕЛЕФИЛЬМЛАР ФЕСТИВАЛИ

ЭКРАН ҚАҲРАМОНИ—ИНСОН

Телевизион фильмларнинг V Бутуниттифоқ фестивалига ҳужжатли, бадиий, мультипликацион ленталар, фильм-концертлар ҳавола қилинган. Бу санъатнинг бошқа турлари қатори бадиий фильмларга ҳам қизиқиш катта бўлмоқда. Бунинг боиси бор. Чунки қисқа сюжетли фильм ҳақиқатан ҳам телевизион жанр бўлиб, у ўзига хос хонаки кино-театрда — уйда кўришга мўлжалланган.

Шундай фильмлардан бири «Узбектелефильм» яратган «Гулнора» асаридир. Сюжети оддийгина: Гулнора кўчада ҳам, ҳовлида ҳам, синфда ҳам — ҳамма ерда жамалак сочли қизнинг расми чизилиб, тагига «Бу — Гулнора» деб ёзилган сўзларни ўқийди. Буни ўзининг қизга бўлган ҳақиқий ҳисс-ётини яширишга интилгач болакайдан бошқа ҳеч ким қилмайди.

Бир куни мактабда ташкил этилган кўргазмада Гулнора ўша болакайнинг ишлаган расмини кўриб қолади. Гулнора расмда ўзини шундай яққол кўрадики, беихтиёр ўша боланинг дўстона муносабатини ҳис этади. Бундай қараганда, фильмда худди шунинг ўзи ҳикоя қилинади. Лекин мазмунни ифодалаш билан энг асосий нарсани — фильмнинг кайфиятини, унинг ўзига хос сюжетини, авторнинг ўз қаҳрамонларига муносабатини айтиб бериб бўлмайди.

Сценарийчи О. Хмельницкая, режиссёр ва оператор Ш. Жунайдуллаев болаларнинг ҳис-ҳаяжонига сезгир муносабатда бўлиб, болалар дўстлиги, ўзаро муносабатидаги ажиб ҳиссиётларни илғаб олишган. Фильм воқеани енгил юмор билан оддий ва самимий ҳикоя қилади. Тўғри, унда ҳамма нарса мукаммал дейиш қийин. Лекин фильмни талантли, қисқа бадиий телефильмнинг хусусиятини яхши тушунадиган одамлар яратганлиги сезилиб турибди.

Фестиваль ленталарида кўтарилаётган мавзу ғоят кенг ва ранг-ба-ранг. Агар «Гулнора»да болаларнинг эндигина уйғониб келаётган дўстлик муносабатлари ҳикоя қилинса, «Бахт йўли» деган бошқа бадиий фильмда эса бу мавзу жиддий ҳикоя қилинади. Украина кинематографчилари бу фильмда ҳозирги замон кишиси қандай бўлиши керак, фан-техника революцияси асрида унинг ахлоқий позицияси қандай бўлиши керак деган масала устида бахс юритишади. Сценарийчи В. Козлов, режиссёр Л. Цуцульковский, оператор В. Козель бу муаммоларни образли, бадиий формада ифодалашга интилганлар.

...Заводнинг ёш ишчилари оталиқдаги колхозга уй-жой қуриб бериш учун йўл олишади. Ёш архитектор Алексей Воронов уй-жойларнинг ўзи яратган лойиҳасини таклиф этади. У ўз лойиҳасида бир қолипдаги уй-жойлар қуришдан қочиб, кўримли уйлар қуришни кўзда тутади. Лекин участка бошлиғи қурилиш ишлари қимматлашиб, график чўзилиб кетади, деган баҳонани рўкач қилиб оёқ тираб олади.

Бу конфликтда икки инженерлик лойиҳаси тўқнашибгина қолмай, ҳозирги ишлаб чиқаришдаги икки қараш, бурчга, одамлар олдидаги масъулиятга турлича ёндашиш тўқнашади. Участка бошлиғи ўзининг совуққонлиги, амалпарастлиги, маънавий ялқовлигини яшириш учун ана шу баҳонани ўйлаб топади.

«Бахт йўли» фильмининг муаллифлари Алексей Вороновнинг маънавий ғалабага эришажагига томошабинда тўла ишонч ҳосил қиладилар.

«Ҳаммага маълум, номаълум киши» кўп серияли бадиий телефильми инсон учун курашдан иборат шу мавзуни маълум маънода давом эттиради. Тўғри, бу фильмда характерлар ёркинроқ, тўлароқ очиб берилган. Бу — табиий. Чунки фильмда совет кино экранининг П. Глебов, В. Дружников, К. Лучко сингари юлдузлари танлаб олинган. Улар фильмнинг муваффақиятли чиқишида озмунча тер тўкишмаган. Лекин бир фильмда ҳар қанча юлдузларни тўплаган билан бадиий материал пуч бўлса, муваффақият қозониш қийин.

Петр Глебов кучли, ўзига хос шахс ролини ўйнаган. Унинг қаҳрамони Алексей Савчук индамас, катта ҳаёт мактабини ўтган босиқ одам. Улуғ Ватан уруши йилларида у совет яширин ташкилотининг топшириғи билан гестапода ишлаган... Орадан узоқ йиллар ўтиб кетган. Унинг сотқин эмаслигини исботловчи кишилар оламдан ўтган. Энди Алексей ўзининг соф инсон эканлигини исботлашга мажбур.

Эсда қоларли образ яратиш учун муносиб роль. Петр Глебов бунинг уддасидан чиққан. Унинг қаҳрамони ғоят қийин вазиятда ўзининг гуноҳсизлигини исботлаши керак. Ҳа, ҳақиқатан ҳам жуда қийин вазифа. Унинг иши тергов қилинаркан, кундалик ҳаётда оддий, мусаффо эканлигини кўра борамиз. Кундузлари ҳам, кечалари ҳам одамларнинг мушкулини осон қилишга шошилади, уларга ёрдам қўлини чўзади. Урушда ёрилмай қолган душман миналарини зарарсизлантириш учун жонини таҳликага солиб бўлса ҳам, иш кўради.

Шунда миналардан бирини зарарсизлантираётганда Савчук фалокатга учрайди. Мина ёрилиб кетади. Касалхонада оғир ҳолатда ётган хастага унинг гуноҳсизлиги ҳақида хабар келади. Бу жараён жуда қийин ва узоқ давом этди. Лекин бу инсон ҳақидаги, унинг яхши номини оқлаш ҳақидаги, унинг тақдири тўғрисидаги масала эди.

Кўриниб турибдики, ҳар уч фильмда ҳам асосий қаҳрамон инсон, унинг тақдири. Фильм муаллифлари инсон мавзуини турли жиҳатлардан ёритиб, инсоннинг юксак ахлоқий идеаллари учун курашадилар.

Э. БОБРОВ.

Тошкентда ДОСААФнинг авиаспорт клуби ишлаетганига 40 йилдан ошди. Йигит-қизлар ана шу клубда авиация спорти маҳоратларини оширмоқдалар. Клубнинг кўпгина тарбияланувчилари спорт мастерлари бўлишган. Улар Бутуниттифоқ ва халқаро мусобақаларда муваффақиятли қатнашишмоқда. Суратда: «Узгипросельстрой»нинг техниги, учувчи-спортчи Г. Рашитова.

Р. Шамсуддинов фотоси. (ЎзТАГ).

Жанговар фарзандларимиз ҳаётидан

ДОВЮРАК СОЛДАТ

Муродбек Исаев Тошкент областининг Бўка районидан ҳарбий хизматга чақирилган. Унинг отаси Иброҳим Исаев М. Фрунзе номли колхозда ветеринария врачи, онаси А. Мирзамамбетова эса тарбиячи. Улар ажойиб фарзандни ўстиргандлар. Муродбек бўлинмамиздаги энг яхши мутахассислардан ҳисобланади. У жамоат ишларида ҳам актив қатнашади. Шу боисдан рота комсомол ташкилотининг секретарь ўринбосари қилиб сайлашган. У ҳарбий хизмат даврида механик-ҳайдовчилик касбини эгаллади. Илғор жангчининг расми ҳурмат тахтасидан тушмаётир.

Яқинда Муродбек зўр жасорат кўрсатди. Бу, қаҳрамонликка тенг жасоратдир.

...Машғулотлар тугагандан сўнг командир танаффус эълон қилди. Кичик сержант М. Исаев ва оддий солдат М. Дучик ўз қарамоқларидаги транспортёрнинг техника ҳолатини текширганларидан сўнг дарё бўйига бориб ювинмоқчи бўлишди. Эндигина кафтларига бир ҳовуч сувни олишган ҳам эдики, бирдан номаълум қизнинг чинқирган товуши эшитилди. Муродбек ва Михаил кимдир сувга чўкаётганини билиб қолишди. Улар қайиқчада дарёнинг нариги қирғоғига ўтишаётганда қўшни қишлоқнинг мактаб ўқувчилари шу ерда ўйнаб юришганини кўришганди. Улар чўмилмоқчи бўлишган экан.

...Тез ҳаракат қилиш даркор. Ҳар бир дақиқа ғанимат. Муродбек кийимларини тезлик билан ечиб, сувга ташланди. У яхши сузувчи бўлса ҳам, сув оқимига қарши ҳаракат қилиш қийин эди.

12 ёшли қизнинг боши гоҳ сувда пайдо бўлар, гоҳ ғойиб бўларди. Довюрак жангчи бор кучи билан қутираётган тўлқин қучоғидан чиқишга ҳаракат қилар, лекин у сув тўфони олдида кучсизлик қиларди. У бор кучи билан ҳаракат қилиб, қизчанинг олдига яқинроқ боришга интиларди. Солдат Галянинг олдига етишига бир неча метр қолганда уларнинг иккаласи ҳам энг кучли тўлқинлар орасига тушиб қолдилар. Уларни сув ўз гирдобига тортиб кетди.

Кичик сержант чаққон ҳаракат қилиб сув оқимига тушиб олди ва сув юзига чиқди. Бироқ қизча кўринмасди. У тўлқинлар қизни қаёққа олиб кетганини дарҳол хаёлига келтирди. Бир дақиқани ҳам қўлдан бой бермасдан сувга шўнғиди...

Михаил оқим Муродбекни дамбага олиб чиқишини дарҳол сезди ва югуриб кета туриб бўлган воқеа ҳақида дўстларига маълум қилди.

Оддий солдат М. Дучик дамба олдига келганда Муродбекнинг боши сув юзида кўриниб қолди. У бир қўли билан сузиб, иккинчи қўлида қизни қирғоққа эҳтиёткорлик билан олиб чиқаётган эди. Улар қизга ёрдам беришга ҳаракат қилишди. Лекин Галяда ҳаёт нишони кўринмасди. Жангчи дўстлар Галянинг юрагини массаж қила бошлашди. Қизчанинг мурғаккина юраги бирданига ура бошлади. Санинструктор етиб келганда Галя хушига келганди. Қизчанинг ҳаёти сақлаб қолинди. Галянинг ота-оналари мард ўзбек ўғлонига чин юракдан миннатдорчилик билдиришди. Ўша куни бўлинма командири довюрак Муродбек Исаевга ташаккурнома эълон қилди.

Офицер И. П. ВАШЧЕНОК,
Житомир области.

⊙ СПОРТ ⊙ СПОРТ ⊙ СПОРТ ⊙ СПОРТ ⊙ СПОРТ ⊙ СПОРТ ⊙ СПОРТ ⊙ СПОРТ ⊙ СПОРТ

КИЕВДАГИ АКАДЕМИАДАГА

Кеча Киев шаҳрида Бутуниттифоқ III академиадаси мусобақалари бошланди. 20 сентябргача давом этадиган бу учрашувларда республикалар академияларининг энг яхши вакиллари спортнинг беш тури бўйича мусобақалашадилар. Баскетбол, волейбол, теннис, сувда сузиш, ГТО кўп кураши академиада программасига киритилган.

Ана шу мусобақаларда Ўзбекистон Фанлар академияси илмий тадқиқот институтларининг вакиллари ҳам иштирок этади. Ўтган куни Тошкентдан 8 нафар фан кандидати, бир фан доктори, 10 спорт мастери, биринчи разрядлилардан иборат 42 киши Киев шаҳрига жўнаб кетди. Республикамиз академияси институтларининг спортчилари бундай мусобақада биринчи марта қатнашаётганлари йўқ. Улар 1962 йилда Бокуда бўлган мусобақаларда 5-ўринни олишганди, 1966 йилда эса Львов шаҳрида 4-ўринга кўтарилишди. Киевдаги мусобақаларда вакилларимизга омад тилаймиз.

ЖАМИЯТ ЧЕМПИОНИ

Ўзбекистонлик маҳоратли гимнастикачи Элвира Саъдий совринлари қаторига яна бир олтин медаль қўшилди. У Ленинград шаҳрида «Динамо» жамияти Марказий советининг юбилей спартакиадаси программаси бўйича ўтказилган мусобақаларда қатнашиб, катта муваффақият қозонди. Халқаро классли спорт мастери Элвира Саъдий мураккаб машқларни нозиклик, эпчиллик ва маҳорат билан бажариб кўп кураш мусобақаларида 75,9 балл тўплади. Бу шу мусобақадаги энг юқори кўрсаткич бўлиб, республикамиз спортчисининг динамочилар жамияти чемпиони номини олишини таъминлади. Ўзбекистон динамочилари команда ҳисобида 5-ўринга кўтарилдилар.

МЕҲНАТЧИЛАР БИРИНЧИ

Андижонда баскетболдан область биринчилиги мусобақалари ўтказилди. Мусобақаларда «Буревестник», «Спартак», «Меҳнат», область кўнгилли спорт жамиятлари ҳамда область халқ маорифи бўлими терма командалари иштирок этди.

1956—1957 йилларда туғилган йигит-қизларнинг мусобақалари қизиқарли ўтди. Учрашувларда «Меҳнат» жамияти терма командаси алоҳида тайёргарлик кўрганлигини намойиш қилди. Бу команданинг ўсмир ва қизлари ўйинларни муваффақиятли ўтказиб, биринчи ўринни эгалладилар. Маорифчилар терма командаси иккинчи ва «Буревестник» вакиллари учинчи ўринни олдилар.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 9.55 — ТОШКЕНТ. 10.00 — Янгиликлар. 10.10 — Қўғирчоқ фильм. 10.20 — Экран хандаси. 11.00 — МОСКВА. 11.05 — Янгиликлар. 11.10 — Мультфильмлар. 11.40 — Ёзувчи Г. Марков ижодидан саҳифалар. 12.30 — Концерт. 13.15 — Эфирда — «Молодость». 14.10 — Фан ва маданиятимизнинг муҳим масалалари. 14.40 — Камер куйларидан концерт. 15.10 — «Орленок» телестудияси кўрсатади. 16.10 — Қўғирчоқ магазинида. 16.40 — «Здоровье». 17.10 — Музикали учрашувлар. 17.35 — ТОШКЕНТ. 17.40 — Кинофильм. 17.55 — Концерт. 18.25 — Фестиваль қатнашчилари билан учрашув. 19.05 — Ахборот. 19.20 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. 19.50 — Ўн минут музика. 20.00 — Ахборот. 20.20 — **Назм ва наво.** 21.30 — «Вақт». 22.00 — **Футбол:** «Динамо» (Киев) «Динамо» (Москва). **ИККИНЧИ ПРОГРАММА.** 17.35 — МОСКВА. 18.00 — Концерт. 18.40 — Фильм-спектакль. 21.30 — ТОШКЕНТ. **Ватангадолар** (бадиий фильмнинг 1-2-серилари). **УЧИНЧИ ПРОГРАММА.** 10.00 — ТОШКЕНТ. V Бутуниттифоқ телефильмлар фестивалига тақдим этилган ҳужжатли, бадиий ва музикали фильмлар намойиши.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 16/IX да **Имон.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 15/IX да **Хотинимнинг эри**, 16/IX да **Ажаб савдолар**, 17/IX да **Тошболта ошиқ.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **ИВАН АНИСИМОВ РАҲБАРЛИГИДАГИ УРГАТИЛГАН АЙИҚЛАР АТТРАКЦИОНИ** (кеч соат 7 яримда, шанба кунлари кундуз 3 ва кеч 7 яримда; якшанба кунлари кундуз соат 12, 3 ва кеч 7 яримда).

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Геркус Мантас (2 серия) — «СПУТНИК» (12.00, 13.00, 18.00, 21.00).

Муслим Магомаев куйлайди — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Филлар — менинг дўстларим (2 серия) — НАВОИЙ номли (13.30, 16.30), «КЎКЧА» (ўзбек тилида, 17.20, 20.30).

Привалов миллионлари (2 серия) — САНЪАТ САРОЙИ (11.30, 14.30, 17.30, 20.30).

Қизлар қасамёди — «ЎЗБЕКИСТОН», «ДРУЖБА» (жуфт соатларда), «МОСКВА» (14.00, 16.00, 17.30).

Катта сайр (12.00, 17.00), **Комедиантлар** (14.30, 20.00): — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Изма-из — «СПУТНИК» (11.00, 14.00, 17.00, 20.00).

Бошсиз чавандоз (2 серия) — «МОСКВА» (10.00, 12.00, 19.30, 21.15), «ВОСТОК» (жуфт соатларда).

Эрамиздан миллион йил илгари — «ДРУЖБА» (тоқ соатларда).

Тасодифий адрес — ҲАМЗА номли (тоқ соатларда).

ЁЗГИ БИНОДА

Қизлар қасамёди — «ФЕСТИВАЛЬ».

Уч мушкетёр — «ХИВА».

Комедиантлар — ТЕЛЬМАН номли.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ГАЗЛАШТИРИШ БОШ БОШҚАРМАСИ МАҲАЛЛИЙ ГАЗ ИСИТИШ АСБОБЛАРИДАН ФОЙДАЛАНУВЧИ БАРЧА ХОНАДОНЛАРГА МАЪЛУМ ҚИЛАДИКИ, ИСИТИШ МАВСУМИНИНГ БОШЛАНИШИДАН ОЛДИН БАРЧА ИСИТИШ ПЕЧКАЛАРИ ВА ГАЗ АСБОБЛАРИНИНГ МЎРИЛАРИ КЎНГИЛЛИ ЎТ ЎЧИРИШ ЖАМИЯТЛАРИ ВА ТУРАР-ЖОЙ ОРГАНЛАРИ ХОДИМЛАРИНИНГ НАВБАТДАГИ ТЕКШИРУВИДАН ЎТКАЗИЛИШИ ЗАРУР.

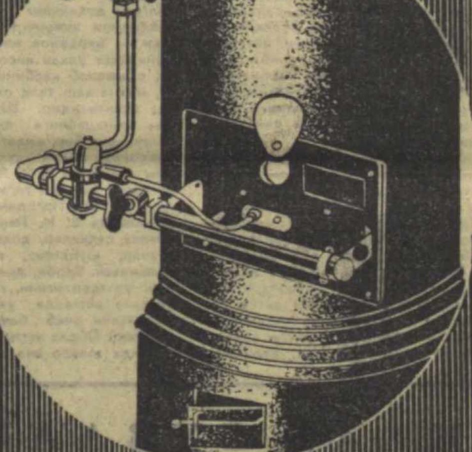

Мўриларнинг ишга яроқлилиги тўғрисидаги актлар иситиш мавсуми бошлангунга қадар ўз вақтида тегишли шаҳар, район газлаштириш идораларига топширилиши керак. Акс ҳолда, иситиш учун табиий газ бериш огоҳлантирилмай тўхтатиб қўйилади.

ЗАНГОРИ ЭКРАНДА

Тошкент телестудиясининг ҳафталик программаси

17 СЕНТЯБРЬ, ДУШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 18.30 — ТОШКЕНТ. 18.35 — Мультфильм. 18.45 — Совет армияси жангчилари учун кўрсатув. 19.05 — Ахборот. 19.20 — Оламда нима гап? 19.40 — Ўн минут музика. 19.50 — Ҳужжатли фильм. 20.40 — Ахборот. 21.00 — Пахта терими кундалиги. 21.20 — Малоҳат Дадабоева куйлайди. 22.00 — «Вақт». 22.30 — Ота (телеспектаклнинг I қисми). ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 15.55 — МОСКВА. 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Асаларичилик тарихидан. 16.30 — Ўқув кўрсатуви. 17.30 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 18.00 — Фан оламида. 18.30 — Спорт кўрсатуви. 19.10 — Концерт. 19.30 — **Оддий воқеа** (фильм-спектакль). 22.00 — **Азимут** (Тошкент). 22.30 — Композитор А. Пахмутова билан учрашув. 23.05 — Спорт кўрсатуви. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 — ТОШКЕНТ. V Бутуниттифоқ телевизион фильмлар фестивалига тақдим этилган телефильмлар намойиши.

18 СЕНТЯБРЬ, СЕШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.30 — МОСКВА. 18.20 — ТОШКЕНТ. 18.25 — Телевизион қўғирчоқ театри. 18.55 — Телефильм. 19.10 — Ахборот. 19.25 — Эстония ССР — Ватанга рапорт беради (Москва). 20.15 — Фестиваль қатнашчилари билан учрашув. 21.15 — Ахборот. 21.35 — Эрк куйчиси. Садир Полвон туғилган кунининг 175 йиллиги олдидан музикали кўрсатув. 22.15 — Қишлоқ хўжалик билимлари телевизион халқ университети. 22.45 — **Оламга саёҳат.** 24.00 — «Вақт». ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 12.00 — ТОШКЕНТ. 12.25 — Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий — революцион шоир. 16.35 — МОСКВА. Ўқув кўрсатуви. 17.40 — Янгиликлар. 17.50 «Буратино» кўргазмаси. 18.20 — Спорт программаси. 19.35 — ТОШКЕНТ. 20.15 — Телеспектакль. 20.30 — Улуғ озарбайжон шоири И. Насимий туғилган кунининг 600 йиллигига бағишланган тантанали мажлис ва концерт. 24.00 — ТОШКЕНТ. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 — V Бутуниттифоқ телевизион фильмлар фестивалига тақдим этилган телефильмлар намойиши. 19.00 — Ўқув кўрсатуви. 19.30 — Тошкент янгиликлари.

19 СЕНТЯБРЬ, ЧОРШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.35 — МОСКВА. 18.20 — ТОШКЕНТ. 18.25 — Мультфильм. 18.45 — Ахборот. 19.00 — **Аяжонларим** (спектакль). 21.30 — МОСКВА. **Футбол:** «ДИНАМО» (Тбилиси) — «СЛАВИЯ» (София). 22.15 — «Вақт». 22.45 — **Футбол:** «ТОРПЕДО» (Москва) — «АТЛЕТИКО» (Бильбао). ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 11.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 16.10 — МОСКВА. 17.10 — Янгиликлар. 17.20 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 18.20 — Спорт программаси. 19.40 — Телефильм. 20.05 — **Момақалдироқ** (бадиий фильм). 21.35 — ТОШКЕНТ. Фестиваль қатнашчилари билан учрашув 22.30 — **Ойдин кўл** (бадиий фильм). УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 — V Бутуниттифоқ телевизион фильмлар фестивалига тақдим этилган телефильмлар намойиши. 19.40 — Ўқув кўрсатуви. 20.10 — Тошкент янгиликлари. 20.25 — **Грузия** (телефильм).

20 СЕНТЯБРЬ, ПАЙШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.30 — МОСКВА. 18.00 — ТОШКЕНТ. 18.05 — Дўстлик экрани. 18.35 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. 19.00 — Ахборот. 19.15 — Фестиваль қатнашчилари билан учрашув. 20.15 — Миллионлар ленинча университети (Москва). 20.45 — ТОШКЕНТ. «Ёзувчи ва замон». 21.05 — Ахборот. 21.20 — Экран куйлари. 22.00 — «Вақт». 22.30 — Пахта терими кундалиги. 22.50 — Концерт. ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 11.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 15.55 — МОСКВА. 16.30 — Ҳужжатли фильм. 17.50 — Янгиликлар. 18.00 — Мультфильмлар. 18.30 — Фотоҳаваскорлар учун кўрсатув. 18.50 — **«Голубой огонёк»** саҳифаларида. 19.30 — **Имоддиддин Насимий** (телефильм). 19.45 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 20.15 — «Ёшлик» студияси кўрсатади (Тошкент). 20.45 — Ўтмиш киноленталари. 22.00 — ТОШКЕНТ. Беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йили. 22.30 — Дўстларимиз табассуми. 23.15 — Концерт. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 — ТОШКЕНТ. V Бутуниттифоқ телевизион фильмлар фестивалига тақдим этилган телефильмлар намойиши. 19.40 — Тошкент янгиликлари. 19.55 — Телефильм. 20.25 — Спорт кўрсатуви.

21 СЕНТЯБРЬ, ЖУМА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 18.30 — ТОШКЕНТ. 18.35 — Тележурнал 18.45 — Ахборот. 19.00 — V Бутуниттифоқ телевизион фильмлар фестивалининг тантанали ёпилиши ва концерт. 22.00 — МОСКВА. «Вақт». 22.30 — **Хоккей:** ЦСКА — СКА (Ленинград). ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 11.30 — ТОШКЕНТ. 12.30 — МОСКВА. 12.35 — Янгиликлар. 12.45 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 14.30 — Шахмат мактаби. 15.00 — Мингдар шартномаси — амалда. 15.15 — Музикали календарь. 16.00 — Бошқирдистон телестудиясининг программаси. 16.40 — Фан — қишлоқ хўжалигига. 17.10 — Ҳужжатли фильм. 17.20 — Интизом маданияти ҳақида. 17.50 — Ўқув кўрсатуви. 18.20 — Янгиликлар. 18.30 — Қишлоқ ҳамроҳимиз. 19.00 — Ҳужжатли фильм. 19.15 — «Изланиш». 20.00 — Тошкентдан концерт олиб кўрсатилади. 22.00 — ТОШКЕНТ. «Инсон ва қонун». 22.30 — Пахта терими кундалиги. 22.45 — **Мовий осмон** (теленовелла). УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 18.00 — ТОШКЕНТ. Республика ўқувчилари XXIII спартакиадасининг тантанали очилиши. 22.00 — Тошкент янгиликлари. 20.15 — Классик музика саҳифаларида. 21.10 — **Машаққатли бахт** (бадиий фильм).

22 СЕНТЯБРЬ, ШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 9.55 — ТОШКЕНТ. 10.00 — Янгиликлар. 10.10 — Телеминиатюралар. 11.00 — МОСКВА. 11.05 — Янгиликлар. 11.10 — Мультфильмлар. 11.40 — «Здоровье». 12.10 — Чет элликмеҳмонлар Москвада. 12.30 — Болалар учун кўрсатув. 13.00 — Телеочерк. 13.30 — Концерт. 14.00 — Адабий учрашувлар. 14.45 — Концерт. 15.15 — Фан ва маданиятимизнинг муҳим масалалари. 15.45 — **Тимур Фрунзе** (телеспектакль). 17.00 — Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг V Конференциясида. 17.30 — ТОШКЕНТ. 17.35 — Мультфильм. 18.00 — «Юлдузча». 18.45 — Ахборот. 19.00 — V Бутуниттифоқ телевизион фильмлар фестивали ғолиблари. 20.00 — Шеърият мухлисларига. 20.10 — Ахборот. 20.30 — «ЧАШМА». 22.00 — «Вақт». 22.30 — **Йўлдаги жанг** (бадиий фильмнинг 1-серияси). ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 11.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 17.00 — МОСКВА. **Ҳайвонот оламида.** 18.30 — Хўжаликлар ҳақида ҳикоялар. 19.00 — Музикали программа. 19.30 — «Жасорат» тележурнали. 20.00 — **Коперник** (бадиий фильмнинг 1-2-сериялари). 22.00 — Ҳужжатли фильм. 22.30 — Концерт. 22.45 — Спорт кўрсатуви. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — ДУШАНБА КЎРСАТУВЛАРИ.

23 СЕНТЯБРЬ, ЯКШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 9.25 — ТОШКЕНТ. 9.30 — Янгиликлар. 9.40 — Бойчечак. 10.30 — Ўқувчилар учун концерт. 11.00 — МОСКВА. 11.05 — Янгиликлар. 11.10 — «Будильник». 11.40 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 12.40 — Мультфильмлар. 13.25 — Эфирда — «Молодость». 14.00 — Спектакль. 15.40 — Музикали киоск. 16.10 — Қишлоқ янгиликлари. 17.10 — Телефильм. 17.20 — Шеърият. 17.35 — ТОШКЕНТ. 17.40 — Мультфильм. 17.50 — Ўйлаб топ. 18.20 — Ахборот. 18.35 — Халқаро панорама (Москва). 19.00 — Концерт. 19.30 — **Телеминиатюралар.** 20.20 — Ахборот. 20.40 — ОЛТИН ВОДИЙ. 22.00 — «Вақт». 22.30 — **Йўлдаги жанг** (бадиий фильмнинг 2-серияси). ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 — ТОШКЕНТ. 10.30 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. 17.35 — МОСКВА. **Киносаёҳатчилар клуби.** 18.35 — Ҳужжатли фильм. 19.00 — **Хоккей:** «ХИМИК» (Воскресенск) — «ДИНАМО» (Москва). 20.30 — Концерт. 21.00 — **Коперник** (бадиий фильмнинг 2-серияси). 22.00 — ТОШКЕНТ. Киноэкран янгиликлари. 22.15 — «Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги» журнали саҳифаларида. 22.30 — МОСКВА. Концерт. 24.00 — Спорт кўрсатуви. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 17.35 — ФРУНЗЕ КЎРСАТУВЛАРИ.

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

Пуллик тайёрлов курсларига

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Математика, физика, химия ҳамда она тили ва адабиётдан машғулотлар ҳафтада уч марта кечқурун соат 7 дан бошлаб ўзбек ва рус тилларида ўтказилади.

Курсларга ўрта маълумотлилар ҳамда 10-синф ўқувчилари қабул қилинади.

Машғулотлар университет биносида (Студентлар шаҳарчаси) ўтказилади.

ҲУЖЖАТЛАР: душанба, чоршанба ва жума кунлари кеч соат 6 яримдан 8 яримгача Бош корпус, 5-қават, А-501 аудиторияда қабул қилинади.

ЧИРЧИҚ ЭЛЕКТРОХИМИЯ КОМБИНАТИГА

темир йўл цехининг дизелли электр кран машинисти, поездларни тузувчилар, вагон тозаловчилар, аппаратчилар, газ ва аммиак компрессорлари машинистлари, химия ускуналарини ремонт қилувчи слесарлар, электрослесарлар, ҳарбийлаштирилган соқчиликда ишлаш учун ёши 18 дан 40 гача бўлган аёллар

КЕРАК

Ёлгиз кишилар яхши жиҳозланган ётоқхона билан таъминланади. Олий ва ўрта махсус таълим олиш учун барча имкониятлар яратиб берилади.

Мурожаат учун адрес: Чирчиқ шаҳар, 8-алоқа бўлими.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ — Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ◆ ТЕЛЕФОНЛАР: Эълонлар — 338142, коммутатор — 330249 дан 330258 гача.

Б. — № 218. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583. Р—02680.